

KRITIČNE RAZMERE V EVROPI SE POOSTRUJEJO

VOLITVE V ANGLIJI IN DIKTATURA V NEMČIJI POVEČAVA NEZAUPNOST

Orientacija strank na Angleškem.—Ogromni dolgovi davijo Evropo.—Politična zamotanost v rajhu

Anglija vzlic koncentracijski vladi še ni pridobila zaupanja v ekonomskem in političnem svetu. Vsled notranjega in zunanega pritiska je bil parlament razpuščen. Nove volitve se bodo vršile 27. oktobra. Najbolj jih je želela konservativna stranka, katere upa, da dobi večino mandatov. Delavska stranka je po izločitvi MacDonalda, Snowdena in Thomasa, kateri še vedno naglašajo svojo lojalnost delavskemu razredu, zavzela militantnejše stališče in v svojem volilnem manifestu naglašala, da je socializem edina rešitev iz krize. V boj je šla s to parolo.

Najhujše je v tem političnem meteu prizadeta liberalna stranka. Njen glavni voditelj Lloyd George je bolan, ostali pa so se razdelili na tri skupine. Resnična borba v volilni kampanji je med konservativci in delavsko stranko, katere je imela v razpuščenih zbornici 288 poslancev. Domnevajo, da jih bo v prihodnji radi siožnejšega pritiska konservativnih elementov dobila precej manj, a ni izključena možnost, da izide iz borbe kot najjačja stranka.

V svojo stranko so se konstituirali zdaj tudi komunisti, ki so nominirali 17 kandidatov. Mosleyjeva stranka ima kakih 20 kandidatov. MacDonald kandidira v svojem prednjem okraju in podpira ga delavska unija, medtem ko mu je delavska stranka dotičnega mesta indorsiranje odklonila s 40 proti 39 glasovi. Delavska stranka v splošnem je odločno proti podpiranju tistih laboritov, ki so šli v koalicijsko vlado.

Veliko se v tej kampanji govori o vprašanju carine. Anglija ni obdana s carinskim zidom. Konservativci smatrajo, da je v protektiranje angleški industriji carino potrebno uvesti, ker ji je drugače nemogoče uspešno konkurirati. Delavstvo je proti carini, istotako Lloyd Georgeovi liberalci, toda prihodnja zbornica jo bo v omiljeni obliki brzkone sprejela.

Delavska stranka s sodelovanjem unij prireja velikanske manifestacije brezposelnih in drugih, v katerih protestirajo proti zniževanju podpore brezposelnim in drugim, nakam reakcije. Angleško delavstvo, ki je v socialnem pogledu s pomočjo politične akcije veliko pridobilo, se bo borilo z vsemi sredstvi, da si jih ohrani. — Mednarodni bankirji, predvsem ameriški, so največ krivi padca prejšnje delav-

ske vlade, ker so ji namignili, da določijo kredite, če ne pride do spremembe ter balanciranja budžeta. Delavska vlada je morala pasti, toda nova vlada tudi ni vzbudila zaupanja v inozemstvu in začel se je finančni naval na angleške zlate rezerve. Vlada je bila prisiljena v rešitev svoje denarne enote preklicati zlato valuto. Kljub vsemu je napetost naraščala in vlada se je odločila razpisati nove volitve, da se svet uveri, kakšen je sentiment prebivalstva.

Anglija je zelo obremenjena z vojnimi dolgovi ter s slabimi vložbami v deželah kot je npr. Nemčija. Pravzaprav izvirajo sedanje kritične finančne razmere v Angliji največ vsled nestabilnosti v Nemčiji. Bankrot Nemčije bi potegnil za sabo v enem ali drugem oziru tudi Veliko Britanijo, katera ima v Nemčiji trenočno največ izgubiti, na drugem mestu pa so Zed. države.

Evropske dežele dolgujejo Zed. državam okrog enajst milijard dolarjev samo vojnih posojil. To je zanje pretežko breme, posebno ker trošijo za militarizem velik del svojih dohodkov, ljudstvo pa pod težo davkov gospodarsko propada. Vsi Hooverjevi poskusi ublažiti to situacijo so se dozdaj izjalovili vzlic podpori Morganove finančne diplomacije.

Ključ pomirjenja Evrope je zdaj v Nemčiji. Od te je odvisno, ali se bo proces ekonomske preobnose razvijal brez katastrofalnih potresov, ali pa bo treba skozi civilno vojno in fašistično diktaturo.

Fašizem v Nemčiji je zelo močan. Okrog 150,000 njegovih članov je vojaško organiziranih za vstajo. Razmere so zdaj v prilog fašistom. Njihova glavna voditelja sta Adolf Hitler in Alfred Hugenberg. V nedeljo 11. oktobra so imeli nekako konvencijo v Hazburgu. Tisoče fašistov je bilo prisotnih v vojaških formacijah. Cerkevna slovesnost se je vršila na prostem. Katoliški in protestantovski duhovnik sta molila, "da bi ta veliki zgodovinski moment prinesel osvoboditev domovini."

Vlada kancelarja Brueninga krmari državo z diktatorskimi dekreti, toda zborovalne in tiškovne svobodščine še niso odpravljene. Močne opore ta vlada nima. Živi iz dneva v dan.

V najtežjem položaju je socialistično delavstvo. Komunisti groze s svojo revolucijo, toda fašisti so jačji. Faktično delajo fašisti in komunisti skupaj za strmoglavljenje republike. Eni kot drugi bi vladali s terorjem. Brueningova vlada priznava ustavo republike in obljublja vrniti demokracijo v polni meri ko hitro mine sedanja nevihta. Fašisti resno nameravajo podvzeti nasilen prevrat. Ako socialisti podpro Brueninga, pomagajo reakciji. V nasprotnem slučaju bi njihova neaktivnost pripomogla toliko sigurneje k fašistični zmagi, kar bi bilo še slabše zlo. Socialisti so za ohranitev republike in proti terorju. Diktaturo

STRAH PRED NOVO "RUSKO NEVARNOSTJO"

V Detroit je nedavno priplula ladja Pendrecht napolnjena z gasolinom, katerega je naročila neka ameriška firma. Do tu ni nič napačnega, kajti gasolin naročajo različne ameriške kompanije. Razlika je le, da je ta ladja pripeljala olje iz inozemstva, zato so ameriški oljni interesi dvignili krik o novem ruskem "dumpingu" olja v to deželo, da uničijo ameriško oljno industrijo. Firma, ki je sprejela pošiljatev, pravi, da to olje sploh ni iz Rusije nego iz Rumunije, česar pa nekateri alarmisti nočejo verjeti. Na vsak način se za tem skrivajo mednarodne špekulacijske intrige, katere javnosti še niso znane. Znano je pač, da sovjetska Unija prodaja v inozemstvo velike količine olja, toda prodajajo ga istotako Zed. države, Rumunija, Mehiko, Anglija itd. Čemu strah samo pred ruskimi pošiljatkami? Tudi Rusi namreč ne morejo dati ničesar zastoj, ker svojim delavcem plačajo in za stroje morajo tudi oni šteti dober denar. Panika pred sovjetskimi "dumpingom" je v glavnem le neosnovan bavljav, s katerim gotovi interesi zakrivajo svoje prave namene, ali pa—gospodarski polom. Na sliki je ladja Pendrecht, na levi je zvezni carinski uradnik, ki jemlje vzorce pošiljatev, in na desni kapitan, kateri je pripeljal nevarni tovor.

TISOČE IZSTRADANIH OTROK V ČIKAŠKIH ŠOLAH. POMOČ NUJNA

Čikaška Tribuna, ki je eden najbogatejših listov v Ameriki z milijoni kapitala, zbira fond za prehranjevanje otrok, ki prihajajo sestradani v šolo. Tribuna je eno izmed najbolj izrazitih glasil ameriškega kapitalizma. Vzlic temu priznava, da je v Chicagu najmanj 15,000 otrok, ki so shirani vsled kroničnega stradanja. Tisoče otrok prihaja v šole brez zajutreka. Tisoči dobivajo le kruh in velikokrat tudi tega manjka. "Beda med njimi je nepopisna", pravi Tribuna. Zavzela se je zbrati fond v vsoti \$300,000, ki bi omogočil dobivanje hrane najbolj bednim. Ta slika je sama na sebi zadosten dokaz bankrotiranih kapitalističnih sistemov, ki dopuščajo, da pri kupih bogastva in ogromnih zalogah živih gine gladu tisoče otrok, ne vključevši tisoče odraslih.

Podpiranje brezposelnih v Nemčiji

Brezposelni v Nemčiji so prejeli lansko leto \$600,000,000 zavarovalniške podpore. Vsled večjega števila nezaposlenih domnevajo, da bo skupni izdatok v ta namen letos še večji. odklanjajo. Razvoj Nemčije se vsekakor ne bo gibal popolnoma proti njihovi volji. Tak je položaj v teh dveh deželah, od katerih je veliko odvisno, kako se bo razvijala Evropa v bodoče. Čezdalje bolj jasno postaja, da kapitalizem ne bo več mogel reorganizirati svetovnega gospodarstva. Očitno je, da je to naloga socializma.

A. F. L. V TEŽKIH ZAGATAH IN BREZ ODLOČNOSTI V SVOJH PROGLASIH

Senator James J. Davis in bivši kongresnik Edward Keating med govorniki.—Odborniki svare in groze

Konvencija Ameriške delavske federacije v Vancouverju, Kanada, ni pokazala poti delavstvu iz sedanjega kaosa. Eden glavnih govornikov izven delegatov je bil bivši delavski tajnik senator James J. Davis iz Pennsylvanije, ki je govoril proti zavarovanju brezposelnih in pumpal delegate s frazami o svojem prijateljstvu do delavstva. Davis je multimilijonar in je naravno, da je govoril proti vsemu, kar bi škodovalo privatnim interesom. Čudno je le, da takega "delavskega prijatelja" konvencija povabi za govornika.

Tudi predsednik Green se je izrekel zoper zavarovanje proti brezposelnosti in s tem le ponovil kar ameriški kapitalizem že pol let venomer naglašal. S take konvencije ameriško delavstvo pač ne more pričakovati nikakega konstruktivnega programa in taktike.

Se najbolj odprto je govoril Edward Keating, bivši kongresnik iz Colorada in zdaj urednik tednika "Labor" v Washingtonu. Na račun Davisa je povedal par gorkih, ali tudi njegov govor je izgubil važnost v hvalisanju politične taktike ameriških unij, ki "nagrajuje prijatelje in kaznuje sovražnike". To je star bluf demokratskih in republikanskih političarjev na vodstvih ameriških unij, katerega članstvo še ni zapopadlo.

Bratska delegata angleškega delavstva sta povedala ameriškim unijcem, da se jim zavarovanje brezposelnih v ameriškem kapitalističnem tisku lažljivo — namenoma lažljivo

predstavlja. Nič nista hranila z-besedami, kajti od delegatov sta čula toliko bedastoč v razpravah, kakor da sploh nista na delavski, nego na konvenciji, katero sicer tvorijo zastopniki delavcev, ki pa so popolnoma navdani s kapitalistično ideologijo in ne vprašujejo gospodarje za nič drugega kot drobtine. Taka je ta konvencija v resnici tudi bila od vsega začetka.

Skoro vsi govorniki so jokavo svarili kapitaliste, da naj bodo oprezni pri svojem rušenju "ameriškega življenjskega standarda", kajti delavstvo utegne postati zelo nezadovoljno in dostopno rdečarski propagandi, katera bi spravila ameriške ustanove v nevarnost, česar nas bog varuj!

Konvencija je sprejela mnogo resolucij, naglasila je svoje običajno mokraško stališče, je za skrajšanje delavnika, proti indžunkšnom in zahteva delo za vsakega delavca.

Voditelji so prišli na to konvencijo bolj nervozni kot običajno. Problemi, ki so pred njimi, so zanje prevelika naloga. Ako ne pride dovolj pritiska od članstva, se bo A. F. of L. še bolj pogreznila v formalno telo brez vpliva in zaslonbe med milijoni ameriških delavcev.

Tujerodci v Zed. državah

V Zed. državah je 13,366,407 tujerodcev; nad polovica je naturaliziranih, pravi podrobna statistika prošlega ljudskega štetja, ki jo sestavljajo v Washingtonu.

BANKE HIRAJO DALJE VZLIC TOLAŽEČEMU HOOVERJEVEM FONDU

Vsa prizadevanja Hooverja in njegovih velebankirjev niso v stanju ustvariti takozvano zaupanje med ljudstvom. Komu naj sploh zaupa? Mar bankam? Te se lomijo druga za drugo. V prošlih 14 dneh so prenehale poslovati med drugim Union State banka v So. Chicagu, v kateri je prizadetih mnogo Jugoslovancev; South West Trust Saving banka, West Side Atlas National banka, Marshal Square, Hegewisch State in Brighton State banka, vse v Chicagu. Dalje je propadlo prošlih par tednov število bank v drugih mestih Illinoisa, v Texasu, Indiani itd.

Se celo v Franciji je propadla ena banka, namreč v Rheimsu, ki je poslovala že od leta 1850, in ena v Indiji. V Haagu na Nizozemskem sta dva bankirja storila samomor vsled velikih izgub s padcem zlate valute angleškega funt-sterlinga. Banke, "trdnjave sigurnosti", so v teh dneh zelo nesigurne, česar pač ni krivo ljudstvo, nego brezvestnost špekulantov in pa sistem kakršen je.

Dragi eksperti

V Chicagu se je mestna občina več let borila proti cestno-železniški kompaniji in družbi, katera lastuje naduljene železnice, v namenu, da prepreči zvišanje voznine. Kompanije so jih zvišale in mesto je najelo advokate ter večake, ki naj bi tozadevnim tribunalom dokazali, da ni bilo nobenega vzroka za povišanje. Tem "ekspertom" je čikaška občina plačala četr milijona dolarjev. Odvetniki so računali po \$150 dnevno.

In vožnje so ostale povišane.

Razporoke v Chicagu in New Yorku

Iz statistike je razvidno, da je v Chicagu število razporok večje nego v New Yorku. V prvoimenovanem mestu je bilo razporočenih 39,820 oseb, v New Yorku pa 28,071. Vzrok tej razliki je, da je v New Yorku ločitev zakona legalno mnogo bolj otežkočena kakor v Chicagu.

Bratstvo v mestu "bratske ljubezni"

V Philadelphiji, Pa., prenočuje mnogo brezposelnih na prostem, kakor v vseh drugih mestih te bogate dežele. Slika prikazuje brezdomce, ko prenočujejo na granitnih stopnicah pred mestno hišo. Ne le stari ljudje, tudi dečki, katerim je skrb in beda postarala obraze, so med njimi. Kaj bo šele pozimi!

KRIZA
delavskim listom
ne prizanaša.
DELAVCI
naj to upoštevajo
in store vse v svoji
moči v širjenju in
podpiranju
"Proletarca"

Glasovi iz Našega Gibanja

NA AGITACIJI V CLEVELANDU

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

Vsi ameriški Slovenci so napredni — kar velja tudi za clevelandsko naselbino. Vsakdo ti zatrjuje, da je napreden in da vsem dobro hoče. V zagotovitvi se poudari, da ako bi bili vsi tako napredni kakor je on, pa bi bilo veliko boljše na svetu. Drugi bo dejal isto, ravno tako tretji, četrti itd. Toda nihče izmed njih ni član delavske organizacije, nihče izmed takih ni aktiven v delavskem gibanju. Kadar mu ponudiš v naročitev delavski list, se ga bo branil kakor vrag križa.

Jamranje je neizmerno. Včasih nam narodnjaki očitajo, da socialisti ljudstvu veliko škodujemo, ker mu v naših listih venomer predočujemo le krivice, namesto da bi ga navdajali z upanjem ter ga navajali na podjetnost.

Zdi se mi, da so tisti, ki nam to očitajo, zelo slabo uspeli s svojim optimizmom, kajti baš med ljudmi, ki čitajo njihove liste in se gibljejo v njihovem krogu je največ jamranja. Ni mi oobro, vem, kaj je brezposelnost in pomanjkanje, pa se vendarle kaj hitro naveličam neprestanega jamranja. Navadno so se tarnati, kakor so preje prekomerno hvalili ali pa sanjali o dobrih časih. Res je slabo, toda kaj bi ti ljudje počeli, ako bi bilo še slabše? Tagovanje ne bo spremenilo položaja. Saj ga bo še Hoover, ki nič ne jamra, težko spremenil z vsemi svojimi bankirji in komisijami. Ali reci tem jamrovcem, da naj se rajše organizirajo in delajo za preobrat, pa bodo spet stoteri izgovori. Včasih so bili za tako stvar "predobri časi", zdaj pa so preslabi.

Slovenska naselbina v Clevelandu je pod vplivom političarjev sarih strank in svoje glasove oddaja njim, ker jo v njihove stajajo lokalni demokrati in republikanski pastirji. Vse to se vrši "v interesu Slovencev". Največji uspeh "slovenstva" jim je, kadar kak rojak dobi službo s pomočjo vpliva slovenskih demokratov ali republikanskih političarjev. To je namreč glavna točka in takorekoč edini program republikancev in demokratov: malim agitatorjem službe, velikim pa službe in službe.

O slovenskih trgovcih v Clevelandu dostikrat čitate. Ne vem čemu in kako je prišlo, da so se do poslednjih časov — dokler ni potrkala kriza na vrata in dokler niso segali po njihovem biznisu "chain" prodajalne, slovenski trgovci smatrali kot nekaj lokalni sloj zase. Ne sicer vsi, ali v splošnem. Vsi izhajajo iz našega kmečkokega ljudstva, vsi so imeli več ali manj svoje težke življenske boje predno so postali trgovci in večinoma imajo zdaj ravno tako težke, mnogi celo najtežje. Delavsko gibanje pa ima med njimi le malo simpatične podpore. Trgovci, ki bi simpatizirali z razredno zavednim delavstvom ter se borili za delavske težnje, so v slovenskem Clevelandu redki. Zdelo se jim je menda bolj gospodsko, ako so dobili lepe poklone od

demokratskih političarjev in če so bili pohvaljeni od kekega demokratskega ali republikanskega govornika.

Kakor delavci, so hlapci moloča tudi nje preslepili, da ne vedo, kje bi morali biti s svojo protekcijo. Blagostanje delavcev pomeni blagostanje malih trgovcev. Propadanje prvih pomeni propadanje malih trgovcev. Seveda, slovenski trgovec je bil mišljenja, da ni gosposko, če je član socialističnega kluba. Vse lepše in "odličnejše" je, ako lahko občuješ z "uglednimi" gospodi v mestu.

Vsi slovenski in drugojezični listi so tudi v Clevelandu "delavski", kakor v Chicagu ali kjerkoli drugje. Vsi izražajo svoje simpatije nezaposlenim. Vsi kritizirajo "sedanje razmere" Ali vsi taki nedelavski "delavski" listi ob enem podpirajo kapitalizem in njegovo politiko. V volinih bojih agitirajo za plačilo in zastoj za stranki korupcije in izkoriščevalce. Listi v Clevelandu niso izjema. Slabo razširjen delavski (socialistični) tisk ne more predočiti te resnice onim tisočim in milijonom, katerih duševna hrana je lažnjivo-delavski in kapitalistični tisk. Zgrešeno pojmovanje o listih vidim na tej agitaciji tudi med mnogimi naprednimi slovenskimi delavci v Clevelandu. Vprašanje tiska jemljejo, da je širjenje lažno-delavskih listov pač stvar, ki je tukaj kakor slabo vreme in se ne da nič napraviti proti njemu. Kadar preide, pa bo lepše vreme. Slabo vreme res mine, ne pa zavajalen tisk, kajti proti temu bi se morali zavežni delavci boriti, posebno ko uvidijo, kako jih je ta ali oni list varal. Tudi lokalni oziri ne bi smeli odločevati v tako važnih načelnih vprašanjih. Ako smo socialisti zato, ker verujemo v pravičnost in izvedljivost svojih idej in verujemo v končno našo zmago, tedaj ni prostora za mlačnost med nami. Če pa bi začeli uvajati medse psihologijo mlačnosti, bomo postali socialisti iz navade, brez bojevnega duha in brez vere v svoje poslanstvo. Zaveden delavec bo vse storil, da se mlačnosti zajezi pot, namesto nje pa naj prevladuje bojevni socializem.

Naši "delavski" prijatelji radi tolmačijo, da so navdušeni za ljudstvo, toda kaj hočemo, ko pa je Slovencev premalo, da bi mogli kaj storiti in zato se jim ne izplača ukvarjati se s socializmom.

Zakaj pa jih takrat ni premalo, kadar jih pehajo v demokratsko in republikansko stranko?

Zdaj, ko ameriški Slovenci po večini glasujejo za demokrate in republikance, res nič ne pomenijo. Ako pa bi jih bilo v socialistični stranki recimo 20,000, bi potegnili za sabo še kakih 60,000 delavcev drugih narodnosti, ti bi pridobili zopet nadaljne tisoče, pa bi mi in drugi delavci že nekaj pomenili. Dokler pa se bodo slovenski in drugi ameriški delavci v Ameriki pustili vleči za

KITAJCI V AMERIKI PROTESTIRAJO

Kitajci v ameriških mestih prirejajo p ovestne manifestacije proti Japonski zaradi njenega okupiranja Mandžurije. Ta slika prikazuje protestno parado Kitajcev v Chicagu. Spominja nas na slične parade med vojno za demokracijo, samoodločevanje narodov, za osvoboditev Ircev, Poljakov, Čehov, Jugoslovanov, Armencev itd. Izgleda pa, da bo treba vsem še veliko demonstrirati.

nos strankama velekapitala, bodo brez vpliva v političnem življenju in brez močne zaslombe v zakonodajah. To dejstvo je jasno in mislim, da ga mi ni treba še posebej podpreti z dokazi.

Agitator bi rad, da bi delavci razumeli položaj kakršen je in VZROKE. Zato jih sili v delavsko organizacijo in jim ponuja delavski list. A čudno — delavec se obojega brani... Socialističnega lista ne more in ne more naročiti... So slabi časi... Kakor da bi moral začeti že drugi dan umirati gladi, če bi naročil list, ki zastopa interese delavskega razreda.

Zadnjič sem omenil, da bi bil v tej naselbini zunanji agitator pri delu za razširjenje Proletarca uspešnejši ako bi prišel sem takrat, ko sem priporočal. Zdaj so tisti časi zamučeni in treba se je truditi, da stvorimo vsaj toliko kolikor se v sedanjih razmerah more storiti.

Članstvu kluba št. 5 JSZ

Franklin-Conemaugh, Pa. — Naznanjam članstvu kluba, da se vrši redna seja v nedeljo 18. oktobra točno ob dveh popoldne v klubovih prostorih. — Iz razloga, ker bodo na tej redni seji izredne zadeve v pretresu, je važno, da se članstvo udeleži polnoštevilno. Najvažnejša zadeva, ki bo na dnevnem redu, se tiče naših okrajnih volitev. Vprašanja, ki jih to treba rešiti so važna za klub, stranko in za vsakega posameznega sodruha. Dolžnost sodrugov in sodružic je, da se gotovo odzovejo temu pozivu.

Tajnik.

Zanimiva socialistična priredba v Chicagu

Chicago, Ill. — Soc. stranka okraja Cook bo imela 25. oktobra ob 6:30 zvečer v banketni dvorani na 714 W. Roosevelt Rd. priredbo, na kateri bodo govorili Clarence Senior, Adolph Germer, socialistični senator Walter Polakowski iz Wis., bivši socialistični poslanec Vacirca in drugi. Vstopnina za večerjo in drugo je \$1 za osebo.

RAZGLAS IN APEL DELAVCEM VOLILCEM V CLEVELANDU

Iskanje pomoči pri demokratični in republikanski stranki je brezpomembno. Delavstvo stopa v trejjo zimo brezposelnosti, pomanjkanja in trpljenja. Samo v Clevelandu je najmanj 75,000 družin, katerim bodočnost ne obeta drugega kot stradanje, ali pa poniževalno privatno miloščino. Obe (republikanska in demokratska) stranki nista in ne moreta storiti ničesar, da bi zmanjšale brezposelnost in trpljenje delavstva.

Ravnatoko je brezpomembno pričakovati, da bi se prenehalo z graftom, izsiljevanji in korupcijo, katero se je razkrinkalo v mestni administraciji (da ne pišemo o večjih škandalih, ki so se potlačili z umorom koncilmana Potterja).

Stari stanki kontrolira z dušo in telesom velebusiness v Clevelandu. Edino le taka opozicijska stranka, ki ima za seboj večino ljudstva, lahko uvede pošteno vodstvo v mestni upravi in vladi. V dosego tega nam je odprta samo ena pot — izvolitev ljudi, ki znajo vse to razkrinkati in kritizirati ne da bi trpeli njih kampanjski fond. Stare strankine mašine tega ne zmorejo; maševalne klike kakih politikašev, katerim stranka ni dala svoj pečat tudi ne.

Nemogoče je pričakovati od navadne spremembe v obliki vlade zaželjena izboljšanja v delavskih razmerah. Stari stranki bosta vladali dokler ne iztrgamo njunih strupenih ko-

renim iz političnega življenja. Zveze med velebusinessom in politiko moramo strmoglaviti, ako hočemo pravo premembo v svojih razmerah!

Socialistična stranka, delavska politična stranka, kliče in vabi clevelandsko delavstvo, da se politično organizira ter gre v boj za pošteno politično in industrialno demokracijo. V dosego tega vam priporočam dva kandidata v mestni svei, katera bosta po svojih najboljših močeh delovala, da se ta ideal čimpreje uresniči.

Ta kandidata sta Joseph Martinek v II. in Joseph A. Siskovich v IV. distriktu.

Če vam je za izvolitev delavskih predstavnikov v mestno zbornico, tedaj dajte svoj FIRST CHOICE (No. 1) obema, to je, oni v 2. okraju Martineku in v 4. pa Siskovichu. V vašo korist je, da ju izvolite!

Socialistična stranka v Clevelandu, 305 Prospect — 4th Bldg., Cleveland, Ohio.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati zanj knjige in mu nabirati oglase, pišite upravnštvu za pojasnila.

Volitve in drugo

Cleveland, O. — Sto šestdeset kandidatov za koncilmane je bilo prigradenih, dasi jih je treba izvoliti samo 25. Veliko izmed teh je bilo brisanih vsled nezadostnega števila podpisov na peticijah, med njimi tudi socialistična kandidata John Willert v I. distriktu in Max Wohl v III. Ostaneta na listi izmed socialistov Joseph Siskovich v IV. distriktu in Jos. Martinek v II. Volitve bodo v torek 3. novembra.

Pet Slovencev se poteguje za koncilmanske sedeže. Vsi, razen kandidatov soc. stranke, so brez programa. Glavni cilj jim je služba. Pripadajo demokratski in republikanski stranki, od katerih nimamo drugega kakor brezposelnost, gospodarsko krizo in pomanjkanje.

Socialistični municipalni program bi bil ljudstvu v veliko korist. Določa municipalno lastništvo elektrarne, plinarne, cestnih železnice itd., kar bi prinašalo mestu lepe dohodka in olajšalo ljudstvu breme davkov. O tem nam bodo razložili govorniki na socialističnem kampanjskem shodu v petek 30. oktobra v Slov. nar. domu, na katerem nastopijo Jos. Siskovich, Max Wohl in Jos. Martinek. V nedeljo 1. nov. pa se vrši shod v Slov. del. domu, na katerem nastopijo isti govorniki. Na obeh sodeluje tudi pevski zbor "Zarja", da pomaga k boljšemu uspehu.

Depresija je dala priliko misliti že marsikomu. Delavec v težkih izkušnjah spoznava, da je drl za kapitalističnimi politiki sebi v škodo. Koliko smo se naučili od depresije pri nas, bodo pokazale volitve 3. novembra. Dva socialistična zastopnika sicer ne bi mogla spremeniti razmer proti večini 23. koncilmanov, toda njihov glas bi delavstvo vedno čulo in večina v koncilu ne bi bila več tako svobodna kakor je danes. V kongresu je bil samo en Victor L. Berger — toda delavstvo tega edinega socialista silno pogreša v Washingtonu. Zdaj nima nikogar, kakor nima nikogar v našem mestnem svetu.

Med brezposelnimi zelo delujejo komunisti, in jih hujskajo posebno proti socialistom. Brezposelni se v svoji nesreči navzemajo tega zastupljeva-

nja, nevedoč, da bi te krize v Ameriki ne bilo, če bi sledili socialističnemu klicu vsaj leta 1928. Hujskanje proti socialistom, ki ga uganjajo komunisti med brezposelnimi, slednjim v nobenem oziru ne koristi. Kdor se jim pusti preslepiti, igra le v roke reakciji, kapitalizmu in pustolovcem, ki se igrajo z najnesrečnejšimi delavci. Le socialistična stranka je res iskreno v borbi za delavska prava.

Kako naj neorganizirano delavstvo prične z revolucijo? Kapitalizem ima vso oblast, ječe in oboroženo silo, delavci pa nimajo ničesar razen roke. Socialistična stranka dopoveduje delavcem, da naj rabijo razum, ne pest, pa bodo osvojili oblast in potem bo vse drugo njihovo.

John Krebel.

Debsov spominski shod

Chicago, Ill. — V torek 20. oktobra ob 8. zvečer se bo vršil v Labor Liceju na Ogden Ave. in S. Kedzie Ave. Debsov spominski shod. Glavni govornik bo Fred D. Warren, ki je mnogo let delal skupno z Debsov. V imenu JSZ. bo govoril D. J. Lotrich.

Jugoslovanski delavci, pridite na ta shod v velikem številu.

Pomožna akcija v Clevelandu za premarjarje

VI. izkaz. V ta sklad za stavkujoče premarjarje so dalje prispevala sledeča društva in posamezniki:

Anton Videgar nabral v veseli družbi \$7.35; po \$5 darovala dr. Vipaški Raj št. 312 SNP., dr. Zdravni Bratje št. 26 SSPZ., dr. Comrades št. 566 SNP.; klub št. 49 JSZ. daroval \$3; po \$2, Frank Bandić in dr. Prijatelj št. 215 SSPZ.; po \$1 John Lokar, Joseph Ogrin; po \$0,60, Ursula Mulej, J. Jurman, M. Petrovič, Frances Centa, Frances Stolfa, Alojzija Kovačič, Frank Rant in Anton Podpavec; F. Mack 35c; A. Abram 30c; po 25c, John Grošelj, Mary Lisjak in F. Čebul. Skupna vsota v tem poročilu je \$36.75.

Zadnji izkaz je bil \$350.69, skupaj z današnjim \$387.44. Odbor se ponovno iskreno zahvaljuje vsem, ki so prispevali in zbrali to vsoto. Nabirali v tem izkazu so, Ana Pengov, Frank Mikše in klub št. 49 JSZ. Prispevatelji so pripomogli, da se je vsaj nekaterim premarjarjem pomagalo in njihovim otrokom kupilo mleka in druge hrane. Vi, ki ste prispevali, ste izvršili to delo in nihče drug, ker tudi če bi izvolili isto odborov, ne bi nič naredili, ako ljudstvo ne simpatizira s stvarjo.

Za odbor JS.

PREDAVANJA ANNE P. KRASNE V ILLINOISU IN WISCONSINU

Anna P. Krasna bo pod pokroviteljstvom klubov in društev Prosvetne matice illinoiske-ga-wisconsinskega okrožja predavala oktobra in novembra v sedmih naselbinah. Sodružica

Kjerkoli potrebno, bo imela govor tudi v angleškem jeziku. Nastopila bo v sledečih naselbinah:

- Milwaukee, Wis.: Sobota zvečer 24. oktobra v Harmony dvorani.
- Sheboygan, Wis.: Nedelja zvečer 25. oktobra.
- Waukegan, Ill.: V sredo 28. oktobra ob 8. zvečer v Slov. nar. domu
- Springfield, Ill.: Soboto zvečer 31. oktobra v SND.
- La Salle, Ill.: Nedelja 1. novembra v SND.
- Chicago, Ill.: Petek zvečer 6. novembra v dvorani SNPJ.
- West Allis, Wis.: Soboto zvečer 7. novembra.

Z zanimanjem za delavsko gibanje in z voljo za izpopolnjevanje v svoji izobrazbi bomo resnično napredovali.

Danes, ko se preosnavlja vsa struktura človeške družbe, ko so ljudstva naravnost v omotici vsled silne svetovne krize kapitalizma, je potrebno bolj kot kdaj poprej, da se delavski svet otrese škodljive brezbriznosti ter poseže v ogromni vrtnec kaotičnih razmer z odločnostjo izvojevati sebi in drugim boljši življenski položaj. V ta namen pa se mora delavstvo otresti starih predsodkov in razširiti svoje obzorje.

Odbori, ki aranžirajo predavanja v posameznih naselbinah, bodo storili svojo dolžnost, od vas vseh pa se pričakuje, da pridete poslušati izvajanja predavateljice, katera je prva ameriška Slovenka, ki si je pridobila sloves govornice.

Odbor.

ANNA P. KRASNA.

Krasna je znana slehernemu slovenskemu delavcu in delavki, kateri čitajo napredne liste. Predavala ali pa govorila je na shodih že v mnogih krajih. V tema dvema državama bo zdaj prvič na predavateljski tazi.

"JAKOB RUDA"

— v —

NEDELJO 25. OKTOBRA

— OB 2:30 — POPOLDNE

v dvorani ČSPS

1126 W. 18th St.

Chicago, Ill.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

To in ono pri nas in drugod

Cleveland, O. — V pondeljek 5. okt. so naši komunisti vprizorili revolucijo v mestni zbornici. Ob večerih v pondeljek zboruje mestni svet. Kraval pa je nastala navidezno radi vprašanja, zapopadeno v "street car fare".

V Clevelandu so ulične železnice privatna posest, kakor v skoro vseh drugih ameriških mestih. Višina voznine je vedno na rešet. Zaradi depresije se je družba odločila zvišati vozno z 8 na 10c. Določeno je, da se viša ali niža, kakor že kaže "barometer" upravnega fonda. Ako pade pod \$500,000, se jo zviša, če pa se dvigne nad \$1,000,000, jo bi morali znižati. Zaradi omenjenega in ustavljenega obrata v industriji so občutno znižani tudi dohodki ulične železnice. Upravni sklad bi se seveda lahko ekonomiziral drugače. Štirje uradniki npr. prejema \$100,000 plače. Razen teh je mnogo drugih nepotrebnih ali le malo potrebnih uradnikov, ki dobivajo razmeroma visoke plače.

Omenjeni pondeljek je imel mestni svet na dnevnem redu vprašanje vozne v street-karrah. Komunisti, katerih taktika določa, da je treba vsako stvar izrabiti z vidika vežbanja "za revolucijo", so se "po-tegnili" za svoj običajni način za ljudstvo. Okrog 600 jih je prišlo v mestno zbornico, eden izmed njih je začel govoriti brez dovoljenja, dasi ga je župan opozarjal na red. Ker ni hotel utihniti, ga je ustavila policija, nato se je oglasil drugi, tretji itd.

Kakor vsako drugi, hočemo, da imajo tudi komunisti svobodo protestirati in predlagati zahteve. Vse pa tako izgleda, da igrajo v roke ameriški reakciji, ki bo vsled takih nesmiselnih in brezkoristnih vpadov začela uveljavljati izjemne medvojne naredbe toda ne samo proti komunistom, nego proti vsemu radikalnemu delavskemu gibanju. S tako zahtevo je že prišla zadnjič Ameriška legija in drastične korake zahtevajo tudi drugi reakcionarji. Kdo ve, če ni med "radikalci", ki kličejo ljudstvo z revolucionarno akcijo, vse polno agentov provokatorjev, kakor v dobi, ko so vodili komunistična voditelja Fosterja in Ruthenberga na "skrito" konvencijo v michigansko šumo. Nedvomno imajo kapitalistični interesi zdaj vpsoljenih mnogo agentov provokatorjev, kar se bo razvidelo, kadar se začno sodni navali na delavske organizacije.

Obupani delavci, katere je kapitalizem pritiral v bedo, ne vedo, da jih zdaj izkoriščajo v slabe namene še na drugi strani. Eni komunistični voditelji so dobili manj mučeništa, toda clevelandška policija ob tej priliki ni hotela posnemati barbertonske, zato tudi mučnikov ni bilo.

Naši prijatelji v sredi, ki flirtajo s komunisti, pravijo, da so le komunisti pravi delavski

boritelji, od nas pa isti ljudje zahtevajo—tolerance. Če je to tolerantnost, borbenost in izobraževanje delavstva, kar počno komunisti, je najboljša, da opustimo vsako nadaljno bojevanje in izobraževanje.

Namesto, da se komunisti postavljajo z ognjevitimi govori kjer nič ne zaležejo, naj bi rajše šli okrog s peticijami, nominirali dobre delavske kandidate in potem agitirali za njihovo izvolitev. To bi več zaleglo kakor pa da demagogirajo z Rusijo in napadajo vsakega, ki noče služiti njihovemu pustolovstvu. Bilo bi veliko bolj pametno poslati v mestni svet delavske koncilmane, kakor pa kopo ljudi, da prizore kraval, ki delavstvu v ničemur ne koristijo.

Jos. Siskovich in Jos. Martinek sta socialistična kandidata. Mi bomo storili vse kar je v naši moči, da bo s. Siskovich koncilman IV. distrikta. Klub št. 27 je v ta namen prispeval \$50 in klub št. 49 pa \$25. Za prispevke v kampanjski fond smo vprašali tudi društva. Vsa lahko pomagajo, če ne gmotno, pa z agitacijo.

Sezona priredb v dvoranah je tukaj. Dne 4. okt. so imela lepo prireditev skupna društva SSPZ, v Slov. del domu z izvrstnim sporedom. Vprizorili so tudi 150 let staro igro. Eva Coff je imela v vlogi "Zupanove Micike" ravno toliko staro importirano obleko, Vinko pa je imel na sebi 125 let staro jerhasto srajco.

"Verovšek" je vprizoril "Stare grehe" 11. oktobra. Tudi ti grehi so stari kakor Vinkotova srajca. Včasih je tudi "pregreta rihta" okusna.

V nedeljo 1. nov. pa pride na oder "mal" bolj modern spored. Živa slika "pesem ognja", ki portretira simbolj ruske revolucije, je v aranžmji Vinko Coffa. "Hans und Fritz" bosta rešetala po angleško današnji delavski položaj in depresijo. Eppich bo gotovo nekaj prinesel na oder. Govornik bo Jos. Siskovich in drugi. Deklamirana bo pesem "Fabriška vrata", katero je klubu št. 49 posodil iz prijaznosti Ivan Jon-tez. Razen teh boste čuli pevške in godbene točke. Vse "moderno" iz današnje depresije. Pridite vsi, da napolnite avditorij SDD. Na 15335 Waterloo Rd. do zadnjega sedeža.

Frank Barbič.

Klub št. 1 in gmotna podpora delavskemu gibanju

Chicago, Ill. — Klub št. 1 JSZ je izdal že mnogo stotakov v podpiranju raznih delavskih ustanov ter delavske politične akcije. Prispeval je mnogo v podporo "Proletarcu", stavbinskemu skladu JSZ., socialistični stranki, Debovi radio postaji, za širjenje delavskega tiska itd. V preteklih petih letih je prispeval samo socialistični stranki čikaškega okraja \$823.50.

Rojaki delavci, naš klub vas vabi, da se mu pridružite. Prihodnja seja, ki bo skupna s

NESREČA, KI JE ZAHTEVALA ENO ŽIVLJENJE

Vlak Royal Palm, ki vozi med Chicago in Florido, je 29. sept. blizu Kankakee, Ill., skočil s tira in lokomotiva se je odtrgala ter se zvalila po bregu. Kurjača je zmečkalo.

klubovim mladinskim odsekom, se vrši v petek 23. oktobra.

V nedeljo 25. oktobra bo imel klub v dvorani ČSPS. svojo prvo prireditev v tej sezoni. Vprizoril bo "Jakoba Rudo" in dve sliki iz drugih Cankarjevih del, namreč iz "Hlapca Jerneja" in "Kurenta". Vstopnice v prodaji so po 50c in pri blagajni 75c. Sežite po njih in pridite na to delavsko manifestacijo. Priporočite isto svojim prijateljem. — P. O.

Socialističnim organizacijam v Ohio

Konvencija socialistične stranke v državi Ohio se bo vršila 9.-10. januarja 1932 v Clevelandu.

Vsaka socialistična organizacija (klub) je upravičena do 1. delegata do 50 članov, in potem za vsakih nadaljnjih 50 članov enega več.

Klubi bodo morali plačevati vožnje stroške delegatom sami, sodrugi v Clevelandu pa bodo poskrbeli za stanovanje in hrano.

Klubi, ki imajo za konvencijo kake sugestije, naj jih sporoče eksekutivi najpозnejše do 1. decembra. Vsak klub naj razpravlja o sedanjem stanju stranke in o priporočilih ter načrtih za njeno pojačanje.

Eksekutiva ima dve priporočila:

1. Urad ohijske stranke naj v bodoče dobi \$1 članarine od vsakega člana v tej državi.
2. Vsak tajnik naj mesečno poroča o aktivnostih in stanju članstva v svojem klubu.

(Glede vprašanja članarine klubov JSZ. državni organizaciji se bo tajnik Ch. Pogorelec informiral v glavnem uradu soc. stranke.)

Vzrok, da eksekutiva državne organizacije predlaga omenjeni sugestiji, je: Državni urad nima razen članarine nikakih drugih dohodkov. Klubi federacij naročajo članske znamke direktno od uradov svojih zvez; federacije plačajo stranki od vsakega člana dolar letne članarine, in od tega bi imeli iti polovico državni organizaciji. Z ozirom na mesečna poročila naj bo naglašeno, da državni urad mora imeti točen pregled delovanja sodrugov v posameznih krajih. Mnogi tajniki pozive, da naj bi pošiljali poročila, enostavno ignorirajo.

Važno vprašanje je publiciranje glasila "Ohio Socialist". Ta list je dobival vpliv in ugled, ali prišle so finančne težkoče in letos je bilo treba z njim prenehati. Pričakovali smo, da se nanj naroče vsi člani stranke v tej državi, v resnici pa jih je poslalo naročnino samo 200. Vsaka izdaja nas je stala približno \$36. Stranka v Ohio potrebuje svoj list in to je eno izmed vprašanj, o katerih naj razpravljajo klubi, da bodo sklepali konvencije potem toliko bolj.

Vzrok, da bomo imeli konvencijo tako zgodaj v letu, je, ker se moramo zadostno pripraviti, da res dobimo dovolj

podpisov za nominiranje naše državne in predsedniške liste. Ohio mora spet dobiti socialistično rubriko na glasovnico.

To je izrpek pisma, ki ga je poslal tajnik ohijske soc. stranke sodrug Sidney Yellen.

Fin spored klubove priredbe v Bridgeportu

Bridgeport, O. — "Charlijeva ženitev" je stvar za smeh in kratek čas. To je igra, ki jo je priredil za slovenski oder Frank S. Tavčar. V angleškem jeziku pa bo vprizorjena igra "Kiss me, Camillie". Mary Potočnik iz Glencoe bo pela "Marseljezo" in v slovenskem jeziku "Vse mine". Ona večkrat nastopa na angleških prireditvah in nedavno se je list Wheeling News prav povoljno izrazil o njenem predavanju v Wheelingu. Raymond Rebol in Margaret Snoy bosta zaigrala par slovenskih in par angleških stvari na glavir in gosli. Vera Hribernik bo deklamirala "Križev pot"; to pesem je spisala Katka Zupančič. Nastopi tudi pevski zbor "Naprej". Po sporedu bo plesna zabava. Igrala bo domača godba.

Iz tega razvidite, da bo program raznoličen in je prirejen tako, da bo nudil zabavo in duševni užitek. Vstopnina je samo 35c za moške in 25c za ženske. Priredba se prične točno ob 7. zvečer v društveni dvorani v Boydsvillu. Občinstvo v tej in sosednih naselbinah vabimo na obilno udeležbo. Z dovoljnimi boste s sporedom in zabavo.

Dne 4. oktobra se je v tukajšnji društveni dvorani vršil shod za ustanovitev filijalke češke zadrúžne prodajalne, katere glavni sedež je v Dillonvalle. Prisotnih je bilo precej in vsi so soglašali z idejo. Bilo je sklenjeno, da se v kratkem skliče še en shod. Zadrúžništvo

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO" SPISAL
Bohuslav Skalicky.
(S 85. slikami.)
Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdem.
Cena \$1.75
Naroča se v
KNJIGARNI PROLETARCA
3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

je delavstvu koristno. Omenjena zadrúžna prodajalna je v 23 letih narasla na \$104,000 imovine. Članom so v tej dobi izplačali že velike dividende.

Wheeling & Lake Erie Coal kompanija je znižala mezdo 12 odstotkov. Rovi le malo obratujejo. Delavske razmere so čezdalje slabše. Zime s strahom pričakujemo. Delavci, skrajni čas je, da se pridružite soc. stranki. — Joseph Snoy.

Pravica za vse

Forest City, Pa. — Razmere v tem kraju so nespremenjene. Pittson colliery obratuje dva do tri dni na teden, Delaware Hudson obratujeta deloma, Stillwater pa vsak dan, tudi ob nedeljah. Pravijo, da je unjski delavnik ne dalj kot 8 ur na dan, tu pa delajo po 12 ur. V enem takem obratu ima en rojak osem delavcev, ki mu nalože 120 ton premoga. Zaslужijo do \$80 na dva tedna, podnajemnik pa do \$700 na dva tedna. Ni čudno, da je bilo že pet Slovencev ubitih v tem letu. Pripovedujejo, da v Richmondalu "zaslužijo" en podnajemnik do tisoč v dveh tednih. Pa pravijo, da je v tej deželi "justice for all".

Frank Prosenc.

Prva Jugoslovanska restavracija
DOMAČA KUHINJA
Otto and Jerry Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se priporoča Slovincem v post

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnino sanj sprejema "Proletarec".

Okrajni tajnik bo govoril na prihodnji seji kluba št. 1 JSZ v Chicagu

Chicago, Ill. — Na prihodnji klubovi seji bo prvič govoril okrajni tajnik socialistične stranke Adolf Dreifusa, ki je bil med vojno in pred vojno tajnik nemške socialistične federacije ter urednik nemškega socialističnega dnevnika v Chicagu. Dreifuss je dober govornik. V delavskem gibanju ima velike in dolgoletne izkušnje. Ob tej priliki se bo seznanil z našim članstvom in ono z njim.

Te klubove seje se udeleže tudi člani ter članice mladinskega oddelka. Vstop na naša zborovanja je prost tudi somišljenikom.

Prosimo vse, da pridete točno ob 8., da izvršimo redno delo toliko hitreje, ostali čas pa porabimo za razpravo o naših problemih in o izvajanjih sodruga Dreifussa. — P. O.

Konferenca in veselica v Barbertonu, O.

Barberton, O. — V soboto 24. oktobra priredi klub št. 232 JSZ. veselico in shod v prid ohijske Konference soc. klubov ter društve Prosvetne matice JSZ., katera bo imela zborovanje naslednji dan (v nedeljo). Prične se ob 9. dopoldne. Obe priredbi bosta v dvorani samos. druž. "Domovina".

Veselica v soboto se prične ob 7.30 zvečer. Clevelandčanje nam vprizore šaloigro "Medved". Pevske točke bo predvajal oktet "Javornik".

Le počakajte, to ni še vse. Iz Latrobe, Pa., pride znana mlada govornica Jane Fradel, ki bo govorila v slovenskem in angleškem jeziku.

Vstopnina na to priredbo je samo 25c. Po programu bo plesna in prosta zabava.

Vsi dobrodošli!

John Jankovich.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD BOLNISNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

SLOVENSKI NARODNI PODPORNICI
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Profit ne pozna patriotizma delavcev

Dne 2. septembra je bilo avetiranih v Patersonu, N. J., 65 tekstilnih delavcev radi piketiranja. Njihov zagovornik jih je opravičeval, da pripadajo patriotični Ameriški delavski federaciji in da so se pri piketiranju zadržali mirno, pa ni nič izdalo. Kompanija niti patriotične unije ne mara, ako njeni člani niso zadovoljni s plačo in razmerami kakršne jim nudijo gospodarji.

SAMO \$9.50
(Instalirana v vašem domu v Chicagu)

Za to izvrstno peč, ki GREJE VODO

Le nekaj časa—Požurite se! Res nekaj posebnega. Veliki in težki kotel za greje vode z 20 čevlji dolžne močnih bakrenih cevi—brzo greje! Priznan od American Gas Association ter Peoples Gas Testing Laboratories. Še nikoli po tako nizki ceni. Samo za kratko dobo. Nabavite si ga zdaj po znižani ceni!

Lahka odplačila
—niska prevoznina
Phone Wabash 6000

Peoples Gas Stores
Michigan Ave., at Adams St.
in sledeči izloženih prostorih v soseščinah
4820 Broadway 4829 S. Ashland Ave.
1608 Irving Pl. Blvd. 12 W. 35th St.
1608 Larrabee St. 846 W. 63rd St.
3315 N. Marshall Ave. 7439 Cottage Grove Ave.
2142 W. Madison St. 8633 Commercial Ave.
1520 Milwaukee Ave. Ave.
11031 S. Michigan Ave.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.
1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinjje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE DA ZNATE TREZNO SODITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, soledno zračne

NOVE MLEKARNE
WENCHEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGO.
2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

V NEDELJO V BARBERTONU, O., 25. oktobra bo
zborovanje ohijske Konference soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ.
Prične se ob 9. dopoldne v dvorani samos. druž. "Domovina". Večer prej v isti dvorani zabava v prid Konferenčne blagajne.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$5.50; za pol leta \$3.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zeita
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$5.50; Six Months \$3.00.

Address.

PROLETAREC

2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

FILOZOF IN HUMORIST NA POMENKU V LONDONU

Prošli mesec je sporočil Charlie Chaplin, znan milijonom po vsem svetu radi svojih filmskih komedij, Mahatmi Gandhiju, da bi ga rad obiskal. Pravijo da ko je Gandhi prebral Chaplinovo željo, je vprašal: "Kdo je Charlie Chaplin?" Začudili so se mu ter mu pojasnili. "Dobro, lahko pride na kratke pomene." S Charlijem sta kramljala eno uro, kajti tudi on je ne le filmski klown, nego tudi mislec. Sestala sta se pri indijski družini dr. Kitiala v Londonu. Na sliki z njima je članica omenjene družine. Chaplin je po intervjuju dejal, da je napravil Gandhi najljubši vtis. Ko so vprašali Gandhija, kaj misli o Charleju, je dejal, da je prav prijeten človek. Konferenca za razrešitev indijskega vprašanja, ki zaseda v Londonu, se razvija za Indijce zelo neugodno in Gandhi je jako razočaran. Kriva je tradicionalna angleška politika in pa nesloga med zastopniki raznih indijskih slojev, kateri igrajo v roko angleškemu imperializmu.

Brez posebnega naslova

Veliko jih je, ki bi radi utekli mizeriji. S. Zinič, bivši urednik "Radnika", piše iz Rusije, da je tam proletarska država, toda ameriški proletarci se v nji večinoma razočarajo in silijo nazaj. "Le tisti, ki znajo kako obrat in so v nji večji delavci, naj pridejo v Rusijo," svetuje Zinič. Težakov imajo doma zadosti. Stanovanja so še slaba in težko se dobe. Ali vzlic temu jih je mnogo, ki bi radi še tam poskusili svojo srečo. Bogastev nič več ne iščejo, nego le delo.

Anton Sarič piše v "Radniku" istotako iz Rusije med drugim: "Plača je od 5 do 6 rubljev (do tri dolarje) na dan. Za hrano plačujem poldrug dolar dnevno... Druže, razumeti morate, da je graditev socializma v tako zaostali deželi kakor je ta združena z mnogimi potežkočami, katere je treba odstranjovati sistematično in organizirano, ne pa s silo, kakor mislijo nekateri..." Pametno pojasnjeno.

"Povest o Tarzanu ugaja tisočim in tisočim," piše "Am. Slovenec". Nato se pobaha: "Stoteri hodijo k sosedom in si izposojujejo 'Am. Slovenca', da berejo Tarzana."

Rev. Anzeln Murn, župnik fare sv. Stefana v Chicagu, je odšel na oddih v stari kraj, kjer brzkone stalno ostane. Prejšnji župnik Rev. Zakrajšek je še vedno tam na oddihu in se dobro počuti. Farani pravijo, da ga Murn bolj zasluži, če že ne radi drugega, vsled svoje starosti. V dar so mu dali \$300 pa banket so priredili, na katerem je govoril tudi konzul dr. Kolombatović in podkonzul dr. Ante Pavelić. Vsi gospodje so navajali velike zasluge slavljence pri delu za slovenske izseljence, piše Am. Slovenec.

Bogzna, če se bi tudi za "Proletarca" pulili tisočeri ljudje v naših naselbinah, ako bi priobčeval Tarzana. Ali pa bi mu zamerili, če se bi posluževal takega šunda.

V naprednih vrstah v Clevelandu se zdaj pripravajo radi zlata v neki majni na zapadu. Eni pravijo, da ni res, kar pravi L. Truger, da je res. Najenostavnejše je dokazati tistim, ki pravijo, da ni vse zlato kar se sveti, z rudo, ki bo imela v sebi toliko zlata, da se bo delničarjem izplačala. Če tega ne store, se bodo muzali oni, ki pravijo, da so take pravljice brali že pred mnogimi leti.

Slovenci v splošnem niso uspešni v podjetjih. Proletarian Diamond Oil kompanija v Texasu je vrtna in vrtna ter zagotavljala, da je po površini njene zemlje celo jezero petroleja. Njeni lastniki so klicali

slovenskim delavcem, da naj se osvobode kapitalistične sužnosti s tem, da kupijo delnice Proletarian Diamond oljne družbe ter se preživljajo s petrolejem, do katerega pa na nesrečo še zdaj niso privrtili. Eni rojaki so se rešili dolarjev, ne pa sužnosti. Proletarec je takrat izgubil v eni naselbini kar šest naročnikov hkrati, ker so bili prepričani, da jim je list nevoščljiv lepe bodočnosti. Po-kupili so namreč za kakih 80.000 delnic in kdor da toliko denarja, je pač prepričan, da je pod površino zemlje še kaj boljšega kakor ilovica, pesek in skala.

Adria Motor korporacija je tudi poskušala osvoboditi slovenske delavce z dividendami od svojih delnic. Kompaniji ni več in Proletarec je bil edini slovenski list, ki je rojake svari pred investiranjem v do-tično podjetje.

Piscu ni znano, kako je izšla stvar z Butte Elk Extension rudniško družbo. Kdor je kupil delnice od nje, se je pač še spominja, in pa čitatelji, ki so brali o nji polemične dopise. Slovenci, ki so obogateli z rudo, so redki. Pravijo, da živi eden izmed njih v Californiji, toda ni delal v majni, nego prodajal je zlatino in kupoval od majnarjev kose zlate rude. To je bilo takrat, ko se je na zapadu tu in tam res dobilo kose zlate rude kar na površju.

Upam, da so rojaki v Clevelandu zadeli v pravo rudo z nakukom delnic rudniške kompanije v Idahu. Eni so bili tam in videli rudo. Uverjeni so, da dobe svoj denar dobro povrnjen, kar je v takih časih izredno dobra nada. So pa tudi skeptiki, kateri vztrajajo pri svojem pravilu, da ni vse zlato kar se sveti, pa četudi se sveti v zlati majni. Vsekakor pa gre slovenski kompaniji v Idahu, oziroma v Clevelandu to priznanje, da ne obljubuje rojkom osvoboditve izpod kapitalistične sužnosti nego le mnogo dobre rude.

"Bodimo solidarni; v slogi je moč. Pošljimo našega delegata v Sovjetsko Rusijo in izvemo resnično stran postojećih razmer v delavski republiki..." To piše K. Trinastič v Prosveti. Nimam ničesar proti sugestiji. Marsikdo bi šel v Rusijo, ker je pač zanimiva dežela, posebno ako bi mu stroške pokrili drugi. Toda trditev, da bi zvedeli resnico o Rusiji šele ko nam bi poročal o nji NAS zastopnik, je prevara. Ali vsi tisti stoteri ljudje, ki so jo raziskovali, potovali po nji, delali v njenih obratih, se tepli v civilni vojni ali špijunalni v nji in napisali o tem skladnico knjig ter tisoče člankov, lažejo in šele "naš" zastopnik naj bi

"Pisanem polju", da Slovenci v Ameriki na prosvetnem, duševnem in slovsvenem polju niso dosegli ničesar in storili ničesar. "Ako izvzamemo nekaj malenkosti, lahko rečemo, da nimajo niti ene duševne tvorbe, ki bi bila vredna tega imena," konstatira leadvillski župnik. Lep poklon slovenskim duhovnikom, katerih je nad sto v tej deželi! Izvzete so namreč le malenkosti, kar znači "profesorja" jugoslovanske književnosti na Kolumbiji, Zvonko Novaka in mogoče avtorja pisanega polja. Vse drugo je nič... "čisto navadne prazne duševne pleve", pravi Rev. Trunk. Socialistov seveda nima v mislih, kajti dasi ni dosti kar smo dosegli na duševnem, prosvetnem in slovsvenem polju, je vendarle več kot malenkost.

Neki rojak v Chicagu je izgubil v špekulacijah z delnicami pet tisočakov. Zdad mu pojemajo poslednji prihranki in je bolj in bolj za revolucijo. Če se dogodi, bo vedril v kleti in pride ven, ko bo piknik že otvorjen, miza pogrnjena in komarji odgnani.

Naš prijatelj John Potokar je mnenja, da je med Slovenci preveč socialistov in da bi morale tudi druge stranke imeti prednost. Socialisti so za enakopravnost in take stvari, ne strinjajo pa se z izjavo, da nas je preveč. Ko nas bi bilo vsaj pet milijonov več, ali vsaj milijon več, bi zima za brezposelne ne bila tako grozna kakor se jim obeta. Jaz bi rajše, da se nam bi John Potokar pridružil, namesto da nas graja.

En sam razgrajec napravi kraval na še tako mirni seji. En sam pretepač bi tudi med pacifisti povzročil poboj. V Chicagu niso vsi rojaki krenki in le malo je zlobnih, toda slednji so sposobni svoje napake oglašati in prepire širiti, kar meče končno na vso naselbino slabo luč. "Pa kaj čes," je rekel Zumberčan. "Treba se tuči."

Če ne bi bilo Zajca, bi Andrejev list prazen izhajal.

Tudi Hoover je začutil slabe čase. Podvizal se je, da reši vsaj večje bankirje in njihov kapital.

Poročajo, da opozicijske stranke v Jugoslaviji nočejo ponudene demokracije, zato bodo bojkotirale volitve. Zdad mnoge je celo dražje.

Rev. Trunk je konstatiral v

Tine Utrinkar.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIR ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

VII.

Robert Wagner v Ljubljani.

Deželna vlada v Ljubljani je po zapovedi iz Dunaja, ki ga je silno skrbelo, kakšen vpliv dobiva delavska internacionala v državi, prav vestno in pozorno pazila, kaj se godi v delavskem izobraževalnem društvu, ki ga je imela za središče, okrog katerega se vse suče, kar bi moglo imeti kakšne stike z internacionalo, socializmom in komunizmom. In kakor drugi deželni šefi, je seveda tudi c. kr. deželni predsednik in Ljubljane redno sporočal svoja opažanja in svoje ukrepe. Tako je poslal z datumom 14. aprila 1872 na Dunaj nastopno poročilo:

"Znanemu socialno-demokratskemu agitatorju Johannu Mostu se je tekem njegovega tukajšnjega prebivanja od 3. do 5. aprila l. l. posrečilo, da je pridobil zase zlasti 20 letnega krojaškega pomočnika Matijo Kunca in ta je seveda v majhnem krogu svojih prijateljev, glavno stanovskih tovarišev, poskušal na zaupnih razgovorih razširiti Mostove ideje. Na shodih delavskega izobraževalnega društva, ki ga je po odstopu Arkoča izvolilo svojim predsednikom, pa se ni upal z njimi pokazati, pač pa je uveljavil načelo, da se je začelo smatrati to društvo kot internacionalno in da je bila, s tem iz njega izključena slovenska nacionalna struja.

Vsled tega so izstopili iz društva vsi elementi, ki so imeli nalogo izrabljati društvo za nacionalne agitacije.

Kunc pa pravzaprav ni mogel v društvu dospeti do nikakršnega posebnega vpliva in razširjevanje socialno-demokratskih idej je nekako zaostalo. V početku septembra prejšnjega leta pa je prišel stavec Robert Wagner iz Celovca in je bil sprejet v službo v tiskarno Kleinmayer & Bamberg.

Po poročih c. kr. deželnega predsedstva iz Celovca je bil Wagner predsednik delavskega izobraževalnega društva in agitator v delavskih krogih.

Kunc ni našel v njem le podpore, ampak tudi svojega mojstra. Takoj so ga izvolili za tajnika delavskega društva. Z njim je prišlo živahnije življenje v društvu.

Mesečni shodi so bili čim dalje bolj obiskovani in sestanki članov so se sklicevali bolj pogosto. Na teh so se stalno čitali članki iz časopisa "Volkswille". Tega časopisa je takrat prihajalo v Ljubljano šest izvodov, in od teh 4 na člane delavskega društva.

V predpustu so vabile zabave razne vrste delavce, da so hodili v društvo. Pri vseh prireditvah so se seveda vršili govori, ki so se pečali s koristjo delavskih društev in obravnavali pota ter sredstva, kako bi se socialni položaj delavcev izboljšal. Ali meje zakonov se ni prekoračevalo.

Povodom zadnjega krojaškega štrajka na Dunaju je poslalo tukajšnje delavsko društvo polovico svoje gotovine, to je dvajset goldinarjev od 40 gl. v podporo tamošnjim štrajkočim pomočnikom.

Wagner je nameraval agitacijo iz društva ven na širše polje prenesti, in vplival je na Kunca, naj ta poskusi sklicati javni shod, ki ga pa tu niso dovolili in tudi visoko c. kr. ministrstvo ni rekuziralo proti tej prepovedi ugodilo.

Medtem, ko še rekurz ni bil rešen, je Wagner sam naznanil javen shod, na katerem naj bi se obravnaval Kunčev program. Seveda sem vršev tega shoda po § 6. zak. o zborovanjih prepovedal. Proti moji prepovedi niso rekuzirali.

Ti dve prepovedi sta očitno opogumili ono boljšo frakcijo v delavskem izobraževalnem društvu, ki je spregledala tendence Wagnerja, Kunca in njih pristašev in ni mogla trpeti, da bi jo vodili ljudje tako dvomljive smeri. Ta protistruja je je eklatantno pokazala 10. marca t. l. pri rednem obnem zboru članov delavske bolniške blagajne in invalidne blagajne.

Da se bo boljše razumelo vsemu onemu, kar se je zgodilo, smatram za potrebno povedati, da se je tukajšnje delavsko izobraževalno društvo po pravilih delilo v dva dela. Glavni del si je pod imenom "delavsko izobraževalno društvo" nadel kot nalogo v splošnem gojenju in pospeševanju duhovnih in materialnih interesov delavskega stanu; podružnica pa je bila pod imenom "delavska bolniška in invalidna blagajna" podpora ustanova za delavce v slučajih obolenja, delanemožnosti in smrti. Premoženje se upravlja ločeno; vsako ima svoje lastno vodstvo in tudi ni treba članom enega dela biti udeleženi pri drugem delu.

Na splošnem zborovanju delavske bolniške in podporne blagajne dne 10. marca tek. l. so se hoteli Wagner in tovariši polastiti popolnega vpliva na bolniško in invalidno blagajno. Opozicija, ki sta jo organizirala tiskarski poslovodja Klein in literat Arko, pa je prišla tako številno in se je tako krepko držala, da je zmagala nad Wagnerjevo stranko s petkratno večino, tako, da ta ni dobila niti enega mandata v vodstvu.

(Dalje prihodnj.)

MEHIKANSKI SE IZSELJUJEJO

RETURNING HOME "in style."

MEXICAN FIELD WORKERS in Texas.

Zed. države so bile v skrbeh, kaj bodo počele s tisoči mehiških delavcev. Konservativni predstavniki A. F. of L. so vpili proti njim, ker mislijo, da so bode ameriških delavcev krivi "foreignerji", ne pa reakcionarnost usij ter njihovih vodstev in kapitalizem. Ali Mehikanci so rešili problem, kar se Zed. država tiče, sami s tem, da se povračajo ne le z vlaki nego tudi peš ali pa z vozmi. Prejinja leta se je naseljevalo v Zed. države iz Mehike vsako leto povprečno kakih 50.000 ljudi, letos pa se jih je vrnilo v Mehiko že nad dve sto tisoč. Na vrhnji sliki je Mehikaneec, ki se vrača v domovino na svoj primitiven način. Spodaj so mehiški delavci na farmi v Texasu. Žive bedno in plačani so malo.

Banke in zaupanje

Bankirje se pritežujejo nad ljudstvom, ker nima zaupanja v banke. Posebno piko imajo še na tujerodce, češ, glejte, dragi Američani, krize so krivi samo foreignerji in boljše viki!

Če bi hoteli govoriti resnico, bi morali priznati, da so banke vpropastili sami s svojim bedastim gospodarstvom in manipulacijami. Saj bankirji niso skoro nič izgubili. Večinoma so ustanavljali banke z drugim denarjem, ne s svojim. Špekulirali so s tujimi prihranki. Prizadeti so najbolj najrevnejši ljudje, ker so večinoma ob vse.

Brez kontrastov

Ta ovi ne spoštujejo poštenjakov. Korumpirani politiki nočejo pravičnih sodnikov. Propaganda za socialne pravice je kapitalistom veleizdajniško delo. Cerkvi je nauk o uboštvu dober le za ubožne ljudi. Sebični bratje poznajo samo svojo malho.

Najbolj brezobzirni kritiki so ob enem tudi najbolj neodgovorne osebe.

ZAPISNIK VZHODNOOHIJSKE KONFERENCE JSZ

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. z delokrogom v vzhodnem delu države Ohio in West Virginiji se je vršila 20. septembra 1931 v slovenski dvorani v Boydsvillu (Bridgeportu).

Zborovanje je otvoril ob 10. dopoldne tajnik konferenčne organizacije s. Joseph Snoy. Predložil dnevni red, kakor je za konferenco označen v pravih.

Za predsednika izvoljen John Rebol in za zapisničarja Nace Zlemberger.

Reprezentiranih je pet klubov in tri društva z nad 30 zborovalci.

Zapisnik prejšnje konferenčne sprejet kot predložen.

Tajnik prečita pismo Jakoba Berganta, tajnika kluba št. 9 v Power Pointu, v katerem pojasnjuje, čemu niso mogli poslati zastopnikov na to konferenco. Ob enem pošilja \$1 kot prispevek v njeno blagajno.

Prečita dopis iz urada "Proletarca", v katerem je pojasnjeno, da je kriza občutno prizadela tudi naše glasilo, ker več sto naročnikov ne more poravnati naročnine in tudi plačilnih oglasov je letos manj kakor prejšnje leto. V pismu se apelira na zastopnike in druge člane, da bi toliko bolj agitali za pridobitev novih naročnikov, ker le s tem se bo pri listu obdržalo ravnotežje v dohodkih.

Tajnik s. Snoy poroča o finančnem stanju konferenčne blagajne.

Prenos in dohodki od prejšnje do te konferenčne \$43.64
Izdutki 5.88

Blagajna 20. sept. \$37.76

Tajnik dalje omeni, da je ob priliki svojega obiska na prejšnji naši konferenci v Glencoe Mrs. Kalan iz Clevelanda prispevala \$1. Seja se ji za prispevek zahvali.

Nadzornika Fr. Matko in Blatnik poročata, da sta finančno poslovanje pregledala in da so knjige v redu. Poročilo tajnika se s tem sprejme na znanje.

S. Snoy poda obširno poročilo o agitacijskem delu v tem okrožju in v splošnem. Z njegovim sodelovanjem je bil ustanovljen klub v Salemu, O. in v Veroni, Pa. Izraža upanje, da se obnovi naš klub tudi v Blaine, O. Pravi, da se povsod dobe energični, zavedni delavci, ki so pripravljeni delati v našem gibanju ko hitro je klub ustanovljen.

Poročila zastopnikov klubov.

Klub št. 2, Glencoe, zastopajo Anton in Albina Kravanja ter Mary Pirc. Poročala je Albina Kravanja, da ima klub težkoče radi slabih delavskih razmer, kajti v naselbinah Glencoe ni nikakega zaslužka. Kdor ga ima, mora na delo milje daleč v sosedne kraje. Klub št. 2 se drži na površju, ne ve pa, kako bo v bodoče.

Anton Kravanja pravi, da mu ni žal 50c, ki jih plačuje za članarino in psovke naših nasprotnikov se ga ne primejo, smatra pa, da bi bilo imovino kluba boljše poslati v gl. urad v Chicago, ako klubu ni mogoče obdržavati se.

Snoy in Zlemberger odgovarjata, da tako daleč še ni prišlo. Ako pa članstvo kluba pade pod kvorum, oziroma pod število, ki je določeno v pravilih, bi ostali lahko prestopili v klub št. 11 v Bridgeportu.

Klub št. 9, Power Point. Poroča s. Snoy, da ta klub nima zastopnika na tem zborovanju, kakor je bilo pojasnjeno že v pismu. V Tuškovi družini je bolezen. Sodrugi na Power

Pointu delujejo za pojačanje našega gibanja in konferenčna organizacija JSZ. ima v njih jako oporo.

Klub št. 11, Bridgeport. Od tega kluba je navzočih 13 članov. O podrobnem klubovem delu in o klubovem pevskem zboru, dramatikah itd. poroča s. Snoy. Joe Skof pravi, da so poskušali reorganizirati klub v Blaine. Bil je tam istotako s. Snoy in obljubili so postati spet aktivni v JSZ.

Klub št. 25, Powhatan Point. John Omerzu in in Kastevec obširno poročata o razmerah, radi katerih je prišel klub nekako v zastoj. Jos. Snoy obljubi, da jih v kratkem obišče in se pogovore več na sestanku.

St. 95, Piney Fork. Nace Zlemberger, Fr. Zaveršnik in njegova soproga poročajo, da od prošle konferenčne v klubu ni bilo sprememb.

St. 119 SSPZ. S. Damjan pravi, da bi bilo umestno da se razširi med društva čimveč knjig, ker imajo zdaj člani za čitanje mnogo časa. V istem smislu govori Fr. Matko.

St. 175 SNPJ., Maynard, O. nima zastopnika na tem zborovanju

St. 54 SNPJ., Glencoe. Člani tega društva nimajo nič posebnega poročati.

St. 176 SNPJ., Piney Fork. Fr. Zaveršnik in Nace Zlemberger poročata, da so zdaj tudi društva v finančnih stiskah.

Njihovo druš. ni že dve leti imelo nobene priredbe. Poraz v dolgotrajni stavki je premozarje v splošnem docela obubožal.

Poročila zastopnikov klubov in društev so bila vzeta na znanje.

Agitacija za "Proletarca". K tej točki poda izčrpano poročilo s. Jos. Snoy. Pravi, da v enih naselbinah je število naročnikov padlo, dasi se list vsem dopade, toda kriva je kriza. Ljudje nimajo in ne morejo plačati. Mnogo pa je še delavcev, ki so v stanju, da si ga naroče, in med take bo treba z našo agitacijo.

K stvari govori več navzočih. Sprejet predlog, da se da iz konferenčne blagajne \$5 Proletarcu v podporo.

Bodoči kongres JSZ. — Bodoči zbor JSZ. se bo vršil 28.—29.—30. maja. Navzoči poudarjajo, da bo to zelo važen zbor našega delavstva in potrebno je, da se k'ubi in društva že zdaj pripravljajo nanj.

Politična Liga of Belmont County. Priporoča se, da naj jo naši sodrugi ignorirajo, kajti ljudje v nji cincajo med demokrati in liberalci in socialistična organizacija nima pri njih ničesar iskati.

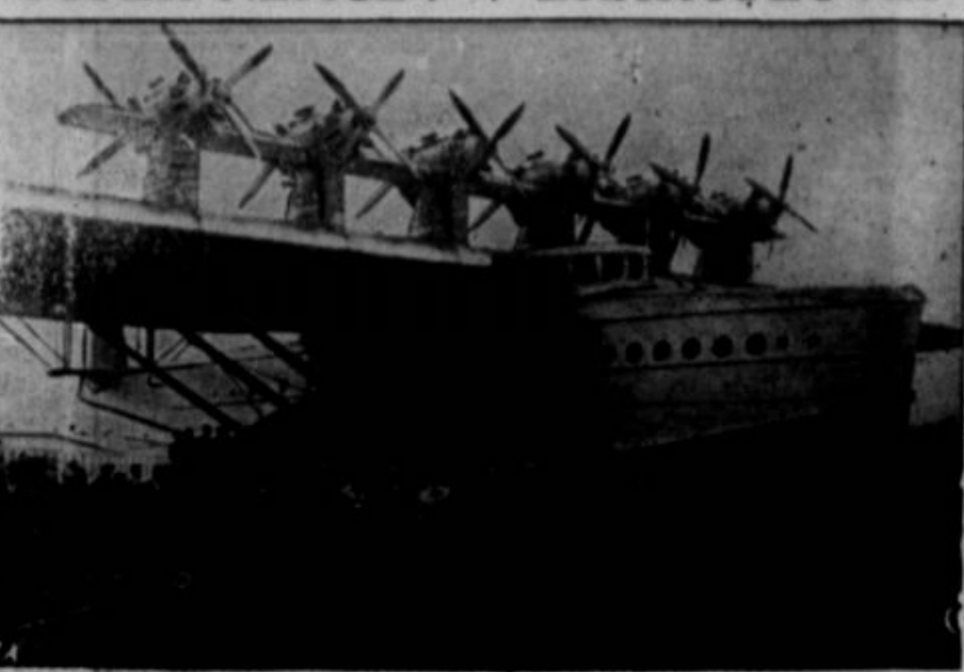
V korist Konferenčne. S. Snoy poroča o številkah, katere je razposlal klubom in društvom, kakor se je giasil sklep prejšnje konferenčne. Bile so vse razpečane. Ti dohodki so pripomogli, da je bila na popoldanski shod povabljen za govornico Jane Fradel iz Latrobe. Za to naklonjenost izreče konferenca klubom in drugim zahvalo.

S. J. Skof predlaga, da naj še nekaj odškoduje mlado Margaret Snoy, katere je pomagala urediti razpodelbo in distribucijo števil. Sklenjeno, da se ji da \$3.

Predlagano in sprejeto, da naj popoldne na pikniku dvigne številko 6-letna Mili Zaveršnik iz Piney Forka.

Volitve. Za tajnika-blagajnika soglasno izvoljen Joseph Snoy. On je tudi glavni organizator za to okrožje. V nadzornem odboru sta Fr. Matko in Joe Skof. Organizatorji po naselbinah:

USPEH NEMCEV V ZRAKOPLOVBI

Nemški aeroplan Do-X je dne 27. avgusta dosegel s 53. potniki New York. Pred tedni je uspešno preletel Atlantic iz Afrike v Južno Ameriko. Obiskal je razne države v južni in centralni Ameriki na svoji poti iz juga na sever v New York. Do-X je največji aeroplan na svetu. Ustavlja se lahko valed svoje velike teže samo na vodi, in v zrak se spušta le z vode. V New Yorku so njegovemu moštvu pridrili veličasten sprejem. Nemci imajo dozdaj prvenstvo v zračnih ladjah, bodisi z onimi, ki so težje kot zrak in z zrakoplovi modela Graf Zeppelin.—Do-X je preletel še štiri kontinente v skupni razdalji okrog 30,000 milj.

Glencoe, Albina Kravanja; Bridgeport, Fr. Blatnik; Powhatan Point, John Omerzu; Power Point, Matth Tušek; Piney Fork, Nace Zlemberger. Sklenjeno, da se vrši prihodnja konferenca enkrat januarja 1932 v Bridgeportu. Glede datuma poizve in ga določi klub št. 11. Ako mogoče, naj klub poskrbi ob tej priliki tudi za priredbo.

V dvorano pride Jane Fradel v spremstvu staršev in drugih posetnikov iz zunanjih krajev. Zborovalci jim izrečejo pozdrav.

Rusija. — S. Rebol predloži izrezke dopisov iz Prosvete in obširno izvaja, da bi tudi naša konferenca lahko kaj sodelovala pri sugestiji, da pošlje mo odposlanca v sov. Rusijo. Odposlanec pa bi moral biti tak, da bi potem znal o sov. Rusiji resnico poročati. V svrhu izkušnja bi moral tam iskati dela in tudi prijati za kakršenkoli posel, magari za najslabši, da si nabere čimveč vtisov. Mora imeti znanje o delavskem gibanju, da bo razlikoval in primerjal. Sledi diskuzija, ki je trajala preko polnočja. Ker je bila dvorana v najemu za popoldne drugim, je bil v naglici sprejet sledeči predlog: Konferenca JSZ. bo poslanca ameriških slovenskih delavcev v Rusijo podpirala, ako se ga pošlje in če bo uvidela, da je delegirana oseba sposobna in zanesljiva za tako misijo.

Sprejet je predlog, da se izreče s. Jos. Snoyu priznanje in zaupnico za njegovo delo.

Zborovalce nagovori s. Geo. Smrekar, član gl. odbora SNPJ. iz Alliquippe.

S. Snoy sporoči zborovalcem, da imajo kosilo pripravljeno in popoldne so vabljeni na piknik, na katerem bo govorila Jane Fradel v slovenskem in angleškem jeziku.

Zborovni je zaključeno ob 12:30 pop.

John Rebol, predsednik, Jos. Snoy, tajnik; Nace Zlemberger, zapisničar.

A. P. Krasna v LaSalle

LaSalle, Ill. — Shod, na katerem bo govorila Anna P. Krasna, se vrši v nedeljo 1. nov. ob 7:30 zvečer v Slov. nar. domu. Aranzirala sta ga kluba št. 3 in 4 s sodelovanjem okrožne Prosvetne matice.

Po predavanju bo vprizorjena igra "Damoklejev meč". Igralci bodo večinoma iz Oglešbija. Po programu pa bomo imeli prsto in pesno zabavo. Vstopnina na predavanje in predstavo je 25c. Vstopnice si lahko nabavite pri članih in članicah omenjenih klubov. Občinstvo je vabljeno, da pride na to važno prireditev. Nikomur ne bo žal, kajti to je prvič, da pride v naselbino slovenska govornica. Poslušali jo boste z zanimanjem.

Frank Martinjak.

Seznam priredb

zveza Slovenskih poč. in kulturnih društev za Johnstona in okolico.

Okt. 24. Sobota. Flood City štev. 712 SNPJ., Halloween dance v Slov. Del. domu, Moxham.

Nov. 14. Sobota. Žensko društvo Naša Sloga štev. 600 SNPJ., Slavnost 5-letnice društva v Slov. Del. domu, Moxham.

Dec. 5. Sobota. Triglav štev. 82 SNPJ. Veselica v korist društvene blagajne v Slov. Del. domu, Moxham.

Dec. 31. Četrtek. Flood City štev. 712 SNPJ. Silvestrova zabava v Slov. Del. domu, Moxham.

Društva so prošena, naj se ozirajo na ta seznam in naj nikar ne prirejajo svojih priredb bodisi iz kljubovalnosti ali pa iz nevednosti, kakor se je že dogajalo, na datume drugih priredb. Ta zveza ima dober namen koristiti vsem našim društvom, da se njih priredbe vsprejeti tako, da bi po možnosti vsako društvo imelo kolikor mogoče boljši finančni in moralni uspeh.

Sedanja depresija in slabe delavske razmere zelo vplivajo tudi na društveno življenje. Vendar ni še obupati. Potrebna je energija delavstva. Članstvo mora stati svojim društvom ob strani in jih varovati kakor najdražji biser. Ohraniti jih moramo v celoti, pa če treba skozi smrt v življenje. Solidarnost med nami je tista moč, ki bo premagala vse težkoče.

Andrew Vidrich, centralni tajnik.

DRAMA IN GLASBA

Kurent in Hlapec Jernej prideta na čikaški oder

Chicago, Ill. — Prvič na slovenskem odru v Ameriki bo v nedeljo 25. oktobra vprizorjena v Chicago v dvorani ČSPS. Cankarjeva družinska drama v treh dejanjih "Jakob Ruda". Razen te drame boste videli prizor iz Cankarjevega "Hlapca Jerneja" in pa iz "Kurenta". Vsekar bo to prireditev, katere ne bi smel zamuditi noben Slovenec v tem okrožju.

Vstopnice v predprodaji so po 50c. Pri blagajni po 75c. Dobite jih pri članih in članicah. Več podrobnosti o sporedu bo v prihodnji številki.

P. O.

"Peg, srček moj"

Milwaukee, Wis. — V nedeljo 18. oktobra bo v znani South Side Turn dvorani vprizorjena veseloigra v treh dejanjih "Peg, srček moj" (Peg o' may heart). Vprizori je žensko društvo Napredna Slovenka št. 6 JPZS. Ker so vloge v rokah naših prvovrstnih igralcev, pričakujemo, da bo izpadla v zadovoljstvo našega občinstva, ki ljubi igre. Ta igra je že bila igrana na mnogih velikih ameriških odrih z največjim uspehom. Vstopnina je bila \$1 in več. Društvo je upoštevalo sedanje žalostne razmere ter je določilo ceno vstopnicam 30c v predprodaji, pri vratih 35c, za rezervirane sedeže pa 25c posebej; rezervirani sedeži se dobe v predprodaji pri uradnih klubov. Zasiurajte si sedež vnaprej! V sled nizke vstopnine bo društvo itak imelo izgubo z igre, ki je zvezana z velikimi stroški, toda vrle članice so na to pripravljene, samo da nudijo občinstvu nekaj izrednega in povzdignejo ugled društva. Vsebinska je v k'erpku sledeča:

Hči ugledne in premožne rodbine na Angleškem se iz ljubezni poroči z revnim Ircem, ki se preseli v New York in jo vsled tega "zlahta" zavzre. Umre v revščini ter zapusti nadarjeno in duhovito hčerko Peg, katero vzgoji oče. Njen stric Kingsworth v Angliji se spomni pred svojo smrtjo svoje trdnosti in hoče krivico popraviti s tem, da bi vzgojil siroto Peg. Pošlje po njo, toda Kingsworth umre prej, predno dospje nečakinja v Anglijo. Revna Peg je takorekoč dedinja ogromnega premoženja po svojem stricu, ako se hoče držati gotovih pogojev in vsled tega pride v hišo svoje tete, ki jo prezira, se je sramuje in muči. Istotako sta sovražna proti Peg sestrična Ethel in bratranec Alaric, ki je precej "vdarjen na možganih", dva delomrzneža, ki ju je pokva-

čila mati, teta Pege. Ker je propadla banka, v kateri je imela teta Chichester denar, je rodbina ubožala in edini dohodek je bil tisoč funt sterlingov letno, ker je vzgajala Pego, ki pa o tem denarju ni smela vedeti, ker se je tako giasil testament. Po enomesečni vzgoji se je hotela Peg vrniti k svojem očetu v New York, katerega je ljubila bolj kot bogastvo, katerega bi prejela po stricu ako bi ostala v Angliji. Tedaj je kar naenkrat imela tri snubače: "pritisnjeni" Alaric, naterje in njen prijatelj Jerry Lord Gerald, ki je bil tudi izvršitelj oporoke, katerega je v resnici ljubila, on pa njo; samo njemu je obljubila, da postane njegova žena. Hudomušna, toda v srcu dobra in mehka Peg je s svojim psičkom mihcem junakinja v tej veseli, obenem pa resnici odgovarjajoči igri, prikazujoč nadutost višjih krogov proti nesrečnim otrokom proletarcev.

Ker je igra zelo dolga in bo trajala menda tri ure, se prične ob 7. zvečer. Vsakdo, kdor le zmore, naj si preskrbi rezerviran sedež. Prepričana sem, da bo dvorana napolnjena do zadnjega kotička in da bo vsakomur žal, kdor bo zamudil to igro, ki je bila igrana z velikanskim uspehom tudi v slovenskih gledališčih v stari domovini.

Tudi popoldanski program bo zelo bogat, posebno ljubitelji lepega in izbranega petja bodo prišli na svoj račun.

Kati Deliček, predsednica.

Silna mora brezposelnosti v Nemčiji

V Nemčiji je bilo skozi minulo poletje 4,150,000 brezposelnih, od katerih je prejemale brezposelnostno podporo 3,300,000 nezaposlenih.

Sodeč po sedanjih razmerah računajo, da bo samo v Nemčiji to zimo okrog šest milijonov nezaposlenih. Ni čudno, ako se navdušujejo za revolucijo, ker smatrajo, da slabše ne more biti, pa naj vlada kdorkoli.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340.
SLOVENSKA-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za plesa, svadbe, pogrebe itd.

Residence Tel.: Crawford 8440.

Pennsylvanska konferenca J. S. Z.

Konferenci soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. z delokrogom v zapadni Pennsylvaniji, ki je zasedala 28. septembra na Syganu, je predsedoval Anton Zornik, zapisnik pa je vodil Frank Samsa.

Poročila zastopnikov bodo razvidna iz zapisnika, ki je že v uradu in bo priobčen ako le mogoče v prihodnji številki. Konferenca se je izrekla v prilog Canonsburgu za sedež bodočega zbora JSZ., ki bo dne 28.—29.—30. maja 1932.

Prihodnja konferenca bo četrto nedeljo v marcu 1932 v Canonsburgu. Izvoljen je ves prejšnji odbor.

PROSVETNA MATICA J. S. Z.

V fond PROSVETNE MATICE J. S. Z. so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v avgustu in septembru 1931 kot sledi.

Številka in kraj društva.	Vsota.
74, SNPJ., Virden, Ill.	\$ 2.00
10, SNPJ., Rock Spring, Wyo.	3.00
244, SNPJ., Kaylor, Pa.	3.00
102, SNPJ., Chicago, Ill.	4.00
254, SNPJ., Bon Air, Pa.	1.00
81, SNPJ., Red Lodge, Mont.	3.00
275, SNPJ., Maynard, O.	1.00
363, SNPJ., Galloway, W. Va.	2.00
600, SNPJ., Johnstown, Pa.	6.00
104, SNPJ., West Alle, Wis.	6.00
564, SNPJ., Detroit, Mich.	6.00
72, SNPJ., Radley, Kans.	1.50
312, SNPJ., Collinwood, O.	6.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	3.00
589, SNPJ., Canonsburg, Pa.	3.00
176, SNPJ., Piney Fork, O.	3.00
344, SNPJ., Sheboygan, Wis.	12.00
Soc. pevski zbor "Naprej", Milwaukee, Wis.	12.00
KLUBI J. S. Z.	
1, Chicago, Ill.	5.00
5, Conemaugh, Pa.	2.00
47, Springfield, Ill.	3.00
69, Herminie, Pa.	2.00
Skupaj	\$93.50

Tajništvo Prosvetne matice JSZ.

NELJUBA RESNICA.

Naselbine, ki nimajo socialističnega kluba, niso in ne morejo biti napredne ali aktivne v delavskem gibanju.

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 25. okt. v Slov. nar. domu.

JANUAR 1932.
WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.

APRIL.
WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podorna in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni, katere bo priobčena v listu vsak teden.

NE RAVNO BOLAN AMPAK TUDI NIKAKOR NE ZDRAV

Imate li vi take počutke? So li vaša čreva in redna—ste li nezadovoljni, sitni, objedljivi in nervozni.—je vaša apetit slab—ali ste zapani popoldne—in se ne morete rešiti počutkov utrujenosti, ki mračne vaš duh? Tisoče ljudi, ki so trpeli tako stanje je sedaj prostih tega, ker so pričeli jemati

TRINERJEVO GRENKO VINO

To izvrstno učinkujoče in zelo prijetno zdravilo očisti čreva, povrne apetit in izbistri duh. Veliko zdravnikov priporoča to. Čemu? Pred kratkem je neki zdravnik pisal iz St. Louis, Mo.: "Imel sem izvrstne uspehe." To je vzrok.

V vseh lekarnah, v malih ali velikih steklenicah, vrednost kupon v vsakem zavoju. Držite se navodil: Eno veliko žlico trikrat na dan! Ako ga ne morete dobiti v vaši okolici, pišite na: Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Anton Zornik
HERMINIE, PA.
Trgovina s mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Herminie 2221.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajte redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Sodelujte vabimo, da se nam pridruži. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mezdne sužnosti.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Postržba točna.

SHOD IN VESELICO
— priredi —
KLUB ŠT. 31 J. S. Z.
v soboto 17. okt. v S. N. D.
IMPERIAL, PA.
Začetek ob pol 8. zvečer.

Na programu s. Anna P. Krasna in drugi govorniki ter pevski zbor "Ilirija". Po programu ples in prosta zabava. Vabimo rojake, v tej in bližnjih naselbinah na obilen poset.

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Trinerjevemu Grenko Vinu

Park View Wet Wash Laundry Co.
FRANK GRILL, preds.
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.
Telefoni: Canal 7172-7173
1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja
V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, vesel

BORIS LAVRENJEV:

ENAINŠTIRIDESETI

Ruski roman iz državljanske vojne.
Iz ruščine prevedel za "Proletarca" Iv. Vuk

(Nadaljevanje).

Marjutka ga gleda nepremično. Naenkrat pa vpraša:

— Gledam, gledam in ne morem razumeti, kako je to, da imaš tako modre oči? V svem življenju nisem nikdar videla takšnih oči. Tako globoko modre so, da bi se lahko v njih utonilo.

— Ne vem, — odgovori poročnik. — Rodil sem se z njimi. Mnogi so mi že govorili, da imajo moje oči nenavadno barvo.

— Res je...? Že takrat, ko smo te ujeli, sem se vprašala: kakšne nenavadne oči ima? Tvoje oči so nevarne.

— Komu?

— Ženskam. Tvoje oči se zagrižejo v dušo! Razburjajo.

— So razburile tudi tebe?

— Marjutka strese z glavo:

— Hudič! Ne sprašuj! Lezi, grem po vodo.

— Vstane, vzame na videz ravnodušna kotel. Ko pa je prišla izza ribjih sten, se je obrnila vsa zadovoljna in rekla kakor prej:

— Oh, ti moj modrooki bedaček!

OSMO POGlavJE,

ki ne potrebuje nobene razjasnitve.

Marčno solnce oznanja pomlad: Marčno solnce nad Aralskim morjem, nad njegovo žametasto modrino, sprva nežno ljubimka. Nato začne gristi z vročimi zobmi in kri kipi v žilah.

Bil je tretji dan, ko je poročnik prvikrat po svoji bolezni zapustil kočo.

Sedel je pred njo in se solnčil. Njegove oči so bile kakor na novo oživele in so blestele kakor modrina morja.

Marjutka je med tem prehodila ves otok. Proti večeru, ko je zahajalo solnce, se je vrnila vesela.

— Slišiš, jutri se preseliva.

— Kam?

— Precej daleč od tod. Kakih osem vrst je oddaljeno.

— Kaj je tam?

— Našla sem ribiško kočo. Naravnost grad! Suha in trdna. Celo stekla na oknih niso razbita. Peč je tam, nekoliko posode... prav po domače si urediva. In, kar je najvažnejše, ležišče na deskah. Tam nama ne bo trebalo več ležati na zemlji. Tja bi morala že precej oziroma takoj oditi.

— Da, če bi za to vedela.

— Da, to je škoda. Poleg tega sem še nekaj našla. Imenitna najdba.

— Kaj takega?

— Za pečko so skrita živila. Nekaj riža in kakšnega pol puda moke. Nekoliko staro, vendar užito. Najbrž so pozabili v jeseni odnesti, ko jih je zalotil vihar in so hiteli. Sedaj nama ni treba več skopariti...

— Drugo jutro sta se selila.

— Marjutka je šla naprej, obložena kakor kamela. Ni dovolila poročniku, da bi kaj nesel, niti najmanjše stvari. Vse si je naložila sama.

— To ne gre! Zopet zbolíš. Ne boj se! Bom že privlekla. Četudi sem suha, sem vendar močna.

— Proti poldnevu sta prišla do majhne koče. Očistila sta jo od snega in privezala s tečajev odtrgana vrata nazaj z vrvmi. Naložila sta polno peč s karpji, zakurila in se grela vesela in srečna.

— Lepo!... Živiva kakor baroni!

— Imeniten dečko si, Maša. Celo tvoje življenje ti bom hvaležen. Brez tebe bi ne vstal več.

— Jasno, ko si pa tako raznežen.

— Obmoljne in menca roke, držč jih nad plamenom.

— Tako prijetno toplo... Ali kaj bova počela?

— Da, kaj bova počela? Čakala!

— Na kaj?

— Na pomlad. Saj že ni več daleč. Sedaj smo sredi marca. Še dva tedna — potem bodo gotovo že prišli ribiči po shranjene ribe. Vzeli naju bodo gotovo s seboj.

— Da, to bi bilo dobro. Ker drugače s slanimi ribami in zastarelo moko ne zdrži dolgo. Dva tedna že vzdrživa, ali potem je konec, ribja kolera!

— Od kod imaš ta izraz "ribja kolera"?

— Iz Astrahana. Ribiči govore tako mesto kletvic. Ne kolnem rada, a včasih me zgrabi jeza. Tedaj si s tem pomagam.

— Z nabijalnikom podreza v goreče ribe in vpraša:

— Ti si takrat omenjal neko pravljico. O otoku — s Petkom. Mesto, da tako brezkončno sediva, pripoveduj mi jo. Strašno rada poslušam pravljice. Pri nas v vasi so prišle večkrat k moji teti ženske in pripeljale s seboj starko Sugniho. Sto let je bila stara, morda celo več. Spominjala se je celo Napoleona. Ko je pripovedovala pravljice sem vedno sedela v kotu in poslušala z odprtimi usti. Trepotala sem od strahu in vsa se bala, da ne preslišim kakšne besede.

— O Robinzonu naj ti pripovedujem? Po-

lovico sem že pozabil. Ze dolgo je tega, kar sem čital.

— Le spomni se. Pripoveduj vse, česar se spomniš!

— Dobro. Se bom potrudil. Poročnik je zaprl na pol oči in mislil.

Marjutka je razprostrla usnjati jopič po deskah in sedla k peči v kot.

— Pojdi, sedi sem! Tu v kotu je toplejše.

Poročnik zleze v kot. Peč je bila razbeljena in je razširjala veselo vročino.

— No, zakaj čakaš? Začni. Komaj čakam, tako sem radovedna. Tako ljubim pravljice.

Poročnik se podpre s komolci in začne:

V mestu Liverpoolu je živel bogat mož. Imenoval se je Robinson Crusoe.

— Kje je to mesto?

— V Angliji... je živel bogat mož, imenoval se je Robinson Crusoe.

— Stoj!... Bogat, praviš? Zakaj je vendar v vseh pravljicah vedno govor le o bogatih in carjih? Pravljič o ubogih ljudeh pač menda ni?

— Ne vem — je odgovoril poročnik neodločno. — To vprašanje mi ni nikdar prišlo v glavo.

— Bogati so pisali pravljice pač sami. To je natančno tako, kakor pri meni. Rada bi pisala pesmi, a nimam izobrazbe. Ali o ubogih ljudeh bi znala dobro napisati. No, nič ne de. Učila se bom, pa bom že pokazala kaj znam.

— Da... Torej tisti Robinson Crusoe je sklenil potovati okrog zemlje. Hotel je videti, kako ljudje žive. Zapustil je svoje rodno mesto na veliki jadrnici...

Peč je prasketala. Počasi in pravilno kakor kapije, so tekale besede poročnikove.

Vedno bolj se je začel spominjati in je svojo povest okrajal z raznimi podrobnostmi.

Marjutka je bila vsa prevzeta. Pri posebnih napetih mestih je izražala svoje občutke z glasnimi vzkliki.

Ko je poročnik opisal brodolom Robinsonov, je zaničljivo zmajala z rameni in vprašala:

— Vsi torej, razen njega, so se potopili?

— Da, vsi.

— Moral je biti to bedasti kapitan. Ali pa se je pred brodolomom od pijanega napil. Tega pač ne bom verjela, da bi dober kapitan tako meni nič tebi nič pustil, da bi se vse moštvo potopilo. Koliko brodolomov smo doživeli mi na Kaspiškem morju; nikdar pa nisimo izgubili več kakor dva ali tri ljudi. Vedno smo ostale rešili.

— Zakaj? Sjemjanij in Vjahirij sta tudi utonila? Torej si ti slab kapitan, ali pa si biva pri našem brodolomu pijana?

Marjutka je prišla iz ravnotežja.

— Sedaj si me pa pošteno zagrabil, ribja kolera! No, pripoveduj dalje!

Komaj se je pojavil Petek, mu je Marjutka zopet segla v besedo.

— Zato torej si me imel za Petka? Torej si bil ti sam tisti Robinson? Petek, pa, praviš, je bil črn? Zamorec? Videla sem jaz Zamorca Bil je v cirkusu v Astrahanu. Z volnenimi lasmi in nabuhlimi ustnicami! Prav grozna prikazen. Podili smo se za njim, vlačili ga za suknjin rob in kričali: "Na, snedi nekoliko svinjskega ušesa." Silno se je razjezil in nas je s kamenjem pognal!

Ko je bil poročnik s svojo povestjo na mestu, ko je bil Robinson od morskih roparjev napaden, so se zasvetile Marjutkine oči.

— Deset proti nemu? Sodrgra, ribja kolera!

Poročnik je končal svojo povest.

Marjutka je sedela sključena, naslonjena na njegovo ramo. Zaspano je mrmrala sama s seboj:

— Oh, kako lepa je ta pravljica. Znaš jih gotovo mnogo? Od sedaj naprej boš povedal vsak dan eno.

— Tako? Dopadejo se ti?

— Zelo. Kar kurja polt me obliva. Tako si bova krajšala čas in bo hitreje teklo.

Poročnik zdeha.

— Hočeš spat?

— Ne... Oslabem sem vsled bolezni.

— Oh, ti ubogi ubožček!

Marjutka je dvignila roko in zopet, kakor med boleznijo, pobožala nežno lase poročniku.

Začudeno so se uprle v njo njegove oči.

Vzdale so v srcu Marjutke plamen. Prevzeta se je nagnila k njegovemu obrazu. Našla je njegove trepetajoče ustnice. Pritisnila je tesno in priprosto svoje raskave, suhe ustnice na njegove.

(Dalje prihodnjiki.)

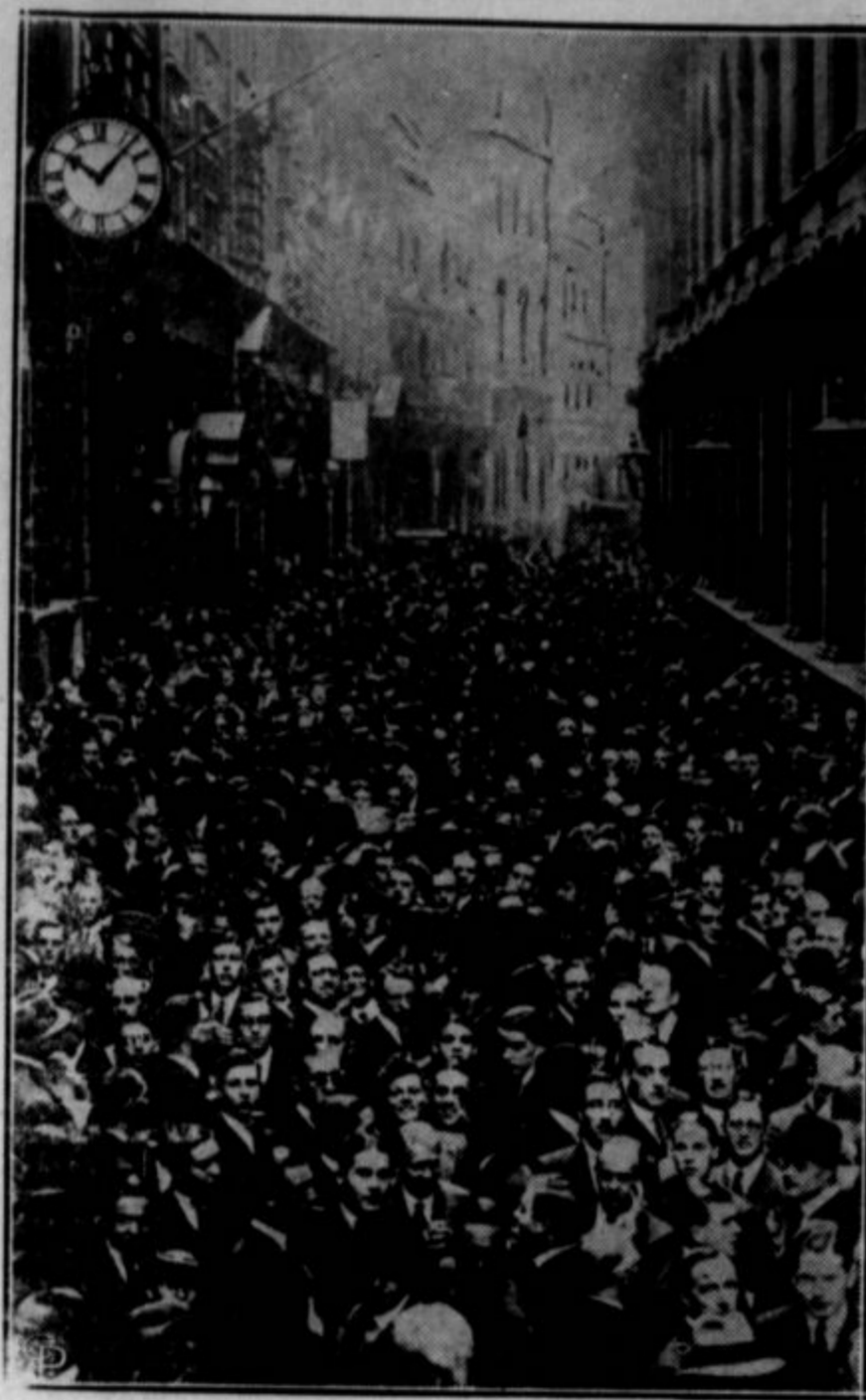
Res je, da "vrana vrani oči ne izključuje"

Čemu bančni zakoni protektirajo bolj bankirje in goljufive advokate ter manipulante, kakor pa interese ljudstva? Saj se zakoni vendar glase tako, kakor da so ljudstvu v prilog? Vzrok je, ker razpolagajo s postavitvami privatni interesi. Bankirji imajo v zakonodajah mogočen vpliv, ljudstvo skoro nikakega. Ako se prihodnje leto spametuje, se bo v zbornicah marsikaj spremenilo, pa tudi drugje.

Nihče se ni toliko zadovoljeval z obljubami kakor ameriško ljudstvo.

Naivneži mislijo, da je radikalen vsakdo, ki zabavlja kapitalistom.

VOLILNA KAMPANJA V ANGLIJI

V Angliji bodo imeli volitve poslancev v parlament 27. oktobra, katere se vrše v tako napetih razmerah, kakršnih v Angliji še ni bilo razen v času napovedi vojne. Gre se za bodočnost Velike Britanije. Mali angleški otok s svojimi sredstvi ne morejo preživljati skoro 40.000.000 ljudi. Ako se njena ekonomska struktura zruši, pride katastrofa, razen seveda, ako bi nastalo na mestu zrušene družbe kmalu kaj boljšega, kar pa v sedanjem položaju po svetu ni pričakovati. Vsled združenih nastopov meščanskih elementov ter vsled odstranitve MacDonalda in Snowdena iz delavske stranke, nekateri prerokujejo, da bo delavska stranka ob precej mandatih, toda bo v bodoči zbornici radikalnejša kakor je bila v prejšnji. Tudi ako začasno oslabi, je stotila toliko, da si ne upa nobena jaka kapitalistična struja v Angliji propagirati odpravo socialnih pridobitev, katere je pridobilo v teku dolgih let delavske gibanja.

"Hoover Hotel"

(Ta dopis je zakasnil radi pomanjkanja prostora v prejšnjih številkah.)

Cicero, Ill. — Zadnjič so eni čikaški listi priobčili sliko stare ječe okraja Cook, katera je že leto dni prepuščena brezposelnim za stanovanja. Na vohodnih vratih so napravili s kredom velik napis "Hoover Hotel". Lansko ješen so imeli tak "Hooverjev" hotel pod mostom na Michigan Ave. in Wacker Drive.

"Daily News" poročajo, da se je čikaški župan demokrat Čermak zelo razhudil zaradi napisa "Hoover Hotel" na stari okrajni ječi. "Jaz smatram to za insult na našega predsednika," je dejal župan. "Ne le

insult, nego je to tudi čin neobjektivnosti deželi. Po mojem mnenju taki ljudje negujejo izdajstva ter komunizem. Mesto Chicago ter dobrodelne družbe so pripravljene in pri volji prehranjevati gladne in prenočevati brezdomce, ako se zadržijo vzorno in gentlemansko. Za druge pa smo zgradili ječe."

Tako citirajo Čermaka v "Daily News". V Proletarcu sem nedavno bral, da so ječe le za stavarje, uporne in obupane brezposelne delavce ter za male zločince. Je res tako.

Februarja-marca to leto sem med Slovenci in Hrvatih naletel na ljudi, ki so se zelo navduševali za demokratsko stranko

in njenega županskega kandidata. Hrvate in Slovence so ambiciozni političarji organizirali v jugoslovanske "demokratske klube". En tak "klub" Slovencev in Hrvatov je priredil v dvorani SNPJ. pred zadnjimi županskimi volitvami aprila t. l. shod, in nad glavnim vhodom v poslopje SNPJ. s 27. ceste so imeli velik napis "Glavni stan demokratskega hedkvo-dra". Na shodu so slovenski, hrvaški in češki govorniki veliko obljubovali, predvsem mestne službe, ako bo Čermak izvoljen.

Zdaj imajo dotični govorniki in "jugoslovanski demokratski klubi" lepo priliko, da pojasnijo, koliko Slovincem so demokratske pomagali do služb, da ne pridejo v "Hooverjev hotel"? Ali so dotični, ki so upali dobiti delo v povračilo za svojo agitacijo, že dobili nagrado?

RJZ je spet prišel v Proletarca. Novo federacijo je ustanovil, katera ima, kakor sem čul, tri člane, ki so plačali polno članarino. RJZ je voditelj in Kocjan organizator. Shajajo se pri Bergerju. Tudi svoje seje imajo tam. Svet se res čudno vrti. Jaz sem mislil, da je pri Bergerju vse za demokratsko stranko, še okna, o čemur se je vsakdo lahko prepričal, kdor je hodil mimo. Zdaj, ko do druge jeseni ne bo nobenih volitev, so pa za delavstvo. Spominjam se, kako je bil pokojni "Glas Svobode" in marsikateri drugi slovenski list za delavstvo takoj po volitvah, ali v volilnih kampanjah je prinašal reklamo v oglaših in člankih za republikanske ali pa demokratske kandidate.

Tudi meni je l. 1928 prišel pred oči oglas, v katerem je bilo ime RJZ, s priporočilom, da je Hoover najboljši človek za ameriško delavstvo. Vsakdo bo imel delo in poln lunč-boket, so rekli. Hvalili so ga, kako je velik inženir in da mu je igrača nahranjevati milijone ljudi. Nezaposleni so mu iz hvaležnosti za hrano dali na podrtje v katerih prebivajo napis "Hoover Hotel". Župan Čermak se zgraža in grozi. Kaj pravi o tem RJZ?

Čikaški škandali cicerške nerednosti skoro čisto zasenčijo. Ko je mesto Cicero nedavno ponudilo v nakup bonde, ni bilo odjemalcev in treba jih je bilo posebej ponujati bankirjem in drugim. Volilni clerki so prirejali v mestni zbornici demonstracije, ker niso dobili že dolgo zaostale plače. Tudi pri nas je navada, da politični uradniki obogate, eni pa zahtevajo preiskavo. A kdo vruga bi se zanimal za take stvari, če se dogode v Cicero!

Bolj je zanimal ljudi slučaj v sosednem Berwynu, ker je neki avtomobilist obdolžil policijskega šefa in njegove poma-gačce, da so ga brez posebnega vzroka aretirali in zelo pretepli. Ljudi, ki imajo avtomobile je še veliko in takih nevarnih policajev nimajo radi. Pretepeni državljani je naperil tožbo, začela se je preiskava in policijski načelnik je odstopil, ne vem, za koliko časa. Drugih posebnosti v Berwynu ni.

V Cicero smo imeli Slovenci tudi že politične klube, ki pa so živeli le par tednov v volilnih kampanji. Imamo pa zdaj že tri podporna društva, med njimi dva angleško poslujoča. Naj-

bolj cicersko društvo so "Sosedje", pripadajoči k SNPJ, kajti člani žive večinoma v Cicero. Sunglare SNPJ. ima član- ne po vsem južnozapadnem delu Chicaga in okolice. Victorians SSPZ. tudi prihajajo iz Chicaga, Cicera in Berwyna.

Tovarna Western Electric, na meji Chicaga in Cicera, je poslednje tedne odslovila več tisoč delavcev, med njimi precej Slovencev. Ljudje ugibajo to in ono. Obetajo si boljše čase in pravijo, da bodo tovarne začele ljudi kmalu jemati nazaj, četudi za manjšo plačo. Brezposelnih rojakov imamo precej, med njimi take, ki se že leto in več brez zaslužka.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

OKTOBER.
IMPERIAL, Pa. — Shod in veselic kluba št. 31 JSZ v soboto 17. oktobra v Slov. nar. domu. Govornica Anna P. Krasna.
MILWAUKEE, WIS. — V soboto 24. oktobra predavanje Anne P. Krasna.
BARBERTON, O. — V soboto 24. oktobra priredi klub št. 132 JSZ, s sodelovanjem odbora konference zabavo v prid Konferenci. Vrtila se bo v dvorani Sam. druš. Domovina.
BRIDGEPORT, O. — Klub št. 11 JSZ bo imel skupno s svojim pevskim zborom priredbo s petjem in predstavi v soboto 24. oktobra na Boydsville.
CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS.
SHEBOYGAN, WIS. — Predavanje A. P. Krasne v nedeljo 25. oktobra zvečer v Fludernikovi dvorani.
CLEVELAND, O. — V nedeljo 25. okt. ob 3. pop. govor sodružice Jane Fradel v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Predmet, "Appeal to Youth and Voters".
BARBERTON, O. — Zborovanje soc. klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 25. oktobra ob 9. dop. v dvorani Sam. druš. Domovina.
WAUKEGAN, ILL. — Predavanje Anne P. Krasne v sredo 28. oktobra ob 8. zvečer v Slov. nar. domu.
CLEVELAND, O. — Socialistični kampanjski shod v petek 30. oktobra v Slov. nar. domu. Govorniki Jos. A. Siskovih in drugi.
SPRINGFIELD, ILL. — Predavanje A. P. Krasne v soboto 31. okt. v Slov. nar. domu.

NOVEMBER.
COLLINWOOD, O. — V nedeljo 1. nov. varijetni program in plesna zabava kluba št. 49 v SDD.
LA SALLE, ILL. — Predavanje A. P. Krasne v nedeljo 1. novembra v SDD.
CHICAGO, ILL. — Predavanje A. P. Krasne v petek 6. nov. zvečer v dvorani SNPJ.
WEST ALLIS, WIS. — Predavanje A. P. Krasne v soboto 7. novembra zvečer.
CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, na Zahvalni dan 28. novembra, združena s koncertom.
CHICAGO, ILL. — Koncert "Savve" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.

DECEMBER.
CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

JANUAR.
CHICAGO, ILL. — V soboto 1. januarja velika maškarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland auditoriju.
(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR
3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)
FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

ZDAJ JE ČAS,

da si nabavite

CALIFORNIJSKO SOČNO GROZDJE

HLADNO vreme vam vedno sugestira kalifornijsko sočno grozdje. Zdaj je ugoden čas da si ga nabavite za vašo domačo uporabo.

Pomnite tudi da vsebuje kalifornijsko sočno grozdje največji odstotek sladkorja. Grozdni sok je za domačo uporabo postavno dovoljen.

Razpošiljalna sezona kalifornijskega sočnega grozdja bo kmalu končana in pridelek je letos dosegel komaj polovico lanskega.

CALIFORNIA GRAPE CONTROL BOARD, Ltd.
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

Zastopajoč 85% celotnega pridelka kalifornijskega grozdja.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

Stavka in drugo

(Ta dopis je zakasnil radi pomankanja prostora v prejšnji številki)

Milwaukee, Wis. — Kakih 1500 delavcev in delavk tukajšne nogovičarske industrije je prenehalo z delom. Sli so na stavko stoprocentno, in disciplina med njimi je bila vzorna. Toda zmago jim ogroža kot običajno — nesolidarnost unije kot celote. Pogodba s Phoenic Hosiery Co. je potekla prošli teden, z drugo največjo družbo pa poteče še le v par tednih — in tam delajo. Glavni stan Full Fashioned Hosiery Workers unije pa je sklenil že prej pogodbo z družbami, po kateri se sprejme znižanje plače. Pri glasovanju se je večina članstva izrekla za sprejem nove pogodbe, nekatere tovarne pa so to odklonile — stavka se torej vrši proti volji vodstva unije. Stavkarji so odvisni od samopomoči, poleg tega pa jim je obljubila podporo mogočna unija delavcev oblačilne industrije v New Yorku, katera je pod socialističnim vodstvom.

Družba je seveda že zagrozila, da se bo poslužila stavkokazov, toda veselje je gospodi pokvaril šerif Benson na shodu 29. sept.; povedal je odkrito, da bodo oblasti stale na strani stavkarjev v vsakem slučaju — torej, da ne bo nika-ke protekcije za skebe.

Tudi komunisti so posegli vmes — kot običajno. Predvsem so naznanili, da so socialisti izdajalci in da samo oni razumejo pravo "bojno taktiko". Stavkarji so takoj spoznali nevarnost, ki jim preti od fanatikov, kajti kapitalistično časopisje čaka baš na to, da proglasi stavko kot delo "državi nevarnih komunističnih elementov". Stavkujoči delavci so jim raditega obrnili hrbet, da se ne krši disciplina, ki je glavni pogoj za doseg zmag.

Pameten človek nima ničesar proti radikalnim agitatorjem, ako bi nastopili s pravo taktiko. Razlika bojne taktike, tolerantna diskuzija, dokazovanje, kaj je prav in kaj ni prav, to je pametno in tudi koristno, toda napadati vsakogar z izdajalcem in psokami, to je taktika norcev in političnih otrok.

Nekdo, ki se je bratil še pred par tedni z "našim" cenetom je pričel ubirati "napredne" strune in pisati dopise v Prosveto ter Proletarca. Če hoče veljati kdo za naprednega človeka, ne zadostuje, da se čez noč prelevi — pri pametnih ljudeh se zahteva mnogo več.

Tragedija. — Stari pošteni starši so našli svojo 22-letno hčerko v čikaški okrajni ječi — ukradla je za več ko tisoč dolarjev finih oblek. Pa se je zagovarjala: "Dekle ne more na ulico, ako nima moderne obleke." Oče je ugovarjal: "Ima doma suktnjo za 360 dol. in dovolj lepe obleke." Hči je izjavila, da stara oče in mati ne razumeta moderne mladine. Suktnja iz jazbečje kožuhovine ni sedaj več v modi itd.

Tako je—moderna kapitalistična vzgoja, ki ne seže do srca. Polirana kultura in prazno srce. Duševnost takozvane moderne mladine je tako plidka in prazna kakor moderna godba. Jazz — praznoglavi ropot za praznoglave ljudi, brez smisla za finejša, globokjša čustva, za ideale in plemenitost. Whopee kultura masne produkcije skladb, ki se prodajajo kakor druga šara v five and ten — Million Dollar Baby in Five and ten cent Store — Ljudstvo pa požira to godljo ter postaja čimdalje bolj otroče in praznoglavo.

Tudi ruska vlada bo zgubila okrog 25 milijonov dol. letno zaradi odprave zlate valute v Angliji. Kapitalistični časopisi skušajo stvar olupšati in prerokujejo "ozdravljenje" svetovnega gospodarstva, dasi se razpad širi z vsakim dnem. Kaj bi bilo, ako bi MacDonald in Snowden pustila vlado na cedilu v teh kritičnih dneh? Menda je stari Mac imel vendar prav. Ako pride polom manj nepričakovano, ne bodo posledice tako strašne.

Mestne volitve v Hamburgu so prinesle ponovno razočaranje zmernim elementom, posebno za socialdemokrate, kateri bodo morali temeljito spremeniti svojo taktiko ali pa s časoma izginiti s površja. To se sicer ne sliši prijetno, toda je resnično.

Razmere same nas učijo in nam kažejo pota za času primerno bojno taktiko. Nekoč je pokojni veliki socialistični voditelj Bebel rekel v privatnem razgovoru, da kot voditelj stranke ne mara odgovarjati na vprašanje, če je glasovnica pravo sredstvo za izvojevanje popolne zmage delavstva, ker to bo pokazal še le čas. Obenem pa je priporočal delavstvu, da trdno vztraja pri takratni taktiki, katera je določala glasovnico kot najsušejšo bojno sredstvo, poleg razširjenja razredne zavednosti. Takrat je bilo razširjeno prepričanje, da bo delavstvo v najbolj razvitih kapitalističnih državah prvo, ki si bo priborilo popolno svobodo.

Prišla pa je svetovna vojna, katero je napovedoval Bebel in

je ustvarila nepričakovane razmere. — Rusija, gospodarsko najmanj razvita država je postala delavska republika, medtem ko so druge, na vrhuncu industrijskega razvoja stoječe države zapadle reakciji ali velikemu zastanku. Dogodki, ki se odigravajo tako bliskovito zadnje mesece, pa kažejo delavstvu nova pota, potrebo po novi radikalnejši taktiki, ako se hoče obdržati na površju in si priboriti zmago.

Kakor je bilo že poročano, so prošle dni zborovali v Madisonu zastopniki strokovno organiziranega delavstva, socialistične stranke in kapitalistov, da najdejo pota za pomoč brezposelaim. Zastopniki delavstva so zahtevali in zagovarjali skrajšanje delovnega časa kot edino izdatno sredstvo in zahtevali sq zvišanje davka na veliko premoženja. Kapitalistični zastopniki so vse to odklanjali in govorili samo o "charity" — o miloščini. Socialisti so naglašali, da delavci nečejo miloščine, temveč delo, toda ostalo je pri starem. Se-

daj bo naloga državne postavodaje, da skuša kaj storiti, toda ker so delavci povečini glasovali za kapitalistične stranke, ne bo socialistična skupina, katero tvorijo resnični zastopniki delavstva, v položaju doseči večje uspehe. Tudi šola za politične otroke.

Spartak.

Gospodarstvo in politika

En pojem in dva izraza.

V navadnem življenju razločujemo pomotoma gospodarstvo in politiko, čeprav je oboje skupaj ena sama celota. Politike ni mogoče misliti brez gospodarstva in obratno tudi ne gospodarstva brez politike, razen če smatramo neumno demagogijo s tendenco prevare za politiko. Politika pomeni posebno vedo, po katere spoznanju in zakonih se naj urejujejo gospodarski, to je socialni družabni odnosi. Če stremi politika za tem ciljem splošnega, ne razrednega blagostanja, je politika zdrava, je

politika družabnega razumevanja. Kadar pa politika šteti gotove plasti, razrede, in morda še celo privilegirane, to je enako razredna politika, kakor vsaka druga diktatura.

Politika v današnjem času ni pravzaprav nič drugega, kakor vidna odeja gospodarstva, javna kritika in ocenjevanje gospodarskega delovanja držav ali družbe. Če te zunanje odeje ni, se vrši proces gospodarstva za zaprtimi vrati, vršeč svoje čednosti in slabosti, kakor se mu zdi in kakor mu prijja neglede na splošnost.

S tem bi bilo kratko označeno bistvo politike, ki jo kot tako razumemo v javnem življenju. Prav nobene druge razlike ni. Žal pa, da se politika prereditko izvaja v tem zmislu in da le prerada postane orožje političnih in gospodarskih rokovnjačev, ki pravijo, da je politika — demagogija in varanje javnosti.—"D. P."

Zanimiv del "Proletarca" so dopisali. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi. Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

DEŽEVNO VREME V KALIFORNIJI JE OSTRASILO KUPCE GROZDJJA.

Črnega grozdja je vedno manj od kar se nadaljuje sezona trgatve. Veliko več kot kedaj preje se ga je posušilo in domača uporaba se je povečala ker kalifornijske uvidevajo, da je te vrste grozdja pomanjkanje in hite z nakupovanjem. Na primer v San Franciscu so razložili okrog 800 železniških voz do zadnjega ponedeljka v primeri s prošlim letom pa samo 510 voz v tem času. To je poleg onega, ki so ga speljali na trg na domačih trkih. Kupci na vzhodu ne razumejo tukajšnje situacije, do bro je da si zapomnijo, da je nad 60 odstotkov grozdja odpelnega na trg.

Na južni strani ob koncu Joaquin doline, kjer se nahajajo Madera, Fresno, Tulare, King in Kern okraji, je nad polovico črnega grozdja že potrganega in prodano. Ravno tako je o tem resnica za južno Kalifornijo, kjer so glavna središča vinogradov kot v Lodi. V severnem delu obrežnih okrajev, ki odnese navadno prvo nagrado za vinka grozdja, so imeli letos nepričakovano zgodno trgatve in prihodnji teden konča izvešaji manjših pošiljatev tu in tam. Srednji okraji s svojimi vinogradi v okolici San Jose in Gilroya, navadno nikoli ne dajo veliko svojega pridelka za vzhodne trge in se računata, da bodo prodali svoje grozde večinoma doma v San Franciscu, ki je v neposredni bližini.

Prerokuje se zgodno deževno vreme po vsi Kaliforniji. Grozde je dozorelo zgodaj. Vsebuje veliko sladkorja in je izvrstne kakovosti. Če se

pa pokaže trg na vzhodu kot je zadnjih par tednov, tedaj se lahko računa še na en nadaljni teden k večjemu pa na deset dni pošiljanja grozdja na trg v vzhodne države. Precej je seveda odvisno od vremena samega.

Vseposvod je trg z grozdem sedaj v polnem zamahu, torej hitite z nakupom vaše zaloge. Za domačo uporabo je postavno dovoljeno.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženskega odseka prvi tork v septembru in novembru, drugega pa skupaj s klubom v avgustu, oktobru in decembru. Ure iste. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodruginje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članic klubov ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

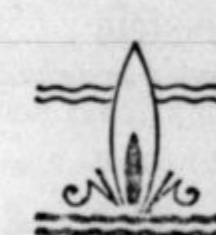
To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P.
7 East 15th Street,
NEW YORK CITY, N. Y.
One year \$2, half year \$1,
three months 75c.

Cena plinu znižana!
31%
za gretje stanovanj

NOVE NIZKE CENE TUDI ZA DRUGE POTREBE.

Novo znižane cene plinu so prišle ravno o pravem času, da dobe čikažani priložnost uporaljati cenem plin za gretje svojih domov bodočo zimo.

Te ugodnosti se lahko poslužite takoj brez kakih posebnih stroškov ali kakih radikalnih sprememb v vašem sedanem načinu za gretje stanovanj. Vsa sprememba se lahko naredi v par urah.

Za \$5.00 na mesec (pdleg malih instalacijskih stroškov) lahko vzamete v najem plinsko peč, ki bo pristojala vaši sedanji vodni, zračni ali parni ogrevalni napravi.

Naš zastopnik lahko da točen proračun stroškov plinskega gretja.

Storite to takoj! Poslužite se ugodnosti, ki vam jih nudi plinska kurjava po sedanjih nizkih cenah. Izognite se nepotrebne in staromodne gretja vašega doma. Delo, ki ste ga imeli z njim odpade in imeli boste več od življenja. Počitek se vam bo podaljšal pol ure in vstali boste v topli sobi. Vzgalice so edina drva, ki jih boste rabili. Thermostat bo držal enako količino toplote v hiši avtomatično skozi celo zimo. Zaloga tega čistega in zanesljivega kuriva vam je na razpolago kadar jo rabite, plačate pa jo kolikor ste jo porabili.

Poskusite in videli boste kako malo vas bo stalo avtomatično plinsko gretje po sedanjih ceni.

Phone Wabash 6000 (House Heating Division) ali pa pdlijite naslednji kupon. Začnite zimsko sezono s čistom plinom.

Novo znižane cene prično s 15. oktobrom.

The Peoples Gas Light and Coke Company
122 S. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Gospodje: Rad bi vedel več o načinu gretja mojega doma s plinom po vaših novih znižanih cenah, razume se, da brez kakih obveznosti zame.

Prosim, pošljete informacije.

Prosim, pošljite zastopnika da mi da proračun.

Ime

Naslov

(Samó za čikaške odjemalce plina)

The Peoples Gas Light and Coke Company

Oktober je mesec KOOPERATIVE

VSAK delavec bi moral biti ekonomsko NEODVIŠEN. To bo dosegel z združništvom.

Slovenski zadrudniki v Clevelandu, Waukeganu-North Chicagu in drugod imajo močne kooperative.

Slovinci in Hrvatje v Chicagu
naj se jim pridružijo s tem, da bodo SVOJO POTREBSČINE kupovali v

Delavski Zadrudni Prodajalni
NA
2659 South Crawford Ave.

Vprašajte za cene v tej delavski trgovini in videli boste, da vas naša zadruga lahko zadovolji z dobrim blagom po nizkih cenah. Zaloga živih vseh vrst. Obiščite nas!

Naša prodajalna je pridružena Ligi Kooperativ v Zed. državah.
WORKMEN'S CO-OPERATIVE MERCANTILE ASS'N.
Telefon Lawndale 3753.

If you want to read unbiased, truthful news and editorials that have the welfare of the public as the first consideration,
SUBSCRIBE TO

THE MILWAUKEE LEADER
The only English Socialist Daily in America
540 W. Juneau Ave. Milwaukee, Wis.

SUBSCRIPTION RATES:
One year \$6.00—Six months \$3.00—Three Months 1.50

TO LEARN ABOUT PRESENT SOCIAL PROBLEMS READ

UNEMPLOYMENT AND ITS REMEDIES
By HARRY W. LAIDLER
104 pages price 15c
Socialism

WHAT IT IS AND HOW TO GET IT
By OSCAR AMERINGER
32 pages price 10c

The A B C of Socialism
By FRED HENDERSON
16 pages price 10c

One Billion Wild Horses
By STUART CHASE
24 pages price 10c
Literature agents!
Send for the quantity prices.

SOCIALIST PARTY of AMERICA
2653 Washington Blvd. Chicago, Ill.

ANOTHER TAXLESS CITY

The little city of Hawarden, Iowa, will not have to levy any taxes for city purposes in the future.

Guess the reason. Yes, you are right—it owns its public utilities and the surplus earnings from them go into the city treasury and pay all the expenses without levy of taxes.

The Des Moines Register tells the story. It considered the news significant enough to send a reporter to Hawarden by airplane to get it.

The city owns its water plant and its electric plant, furnishing water, light and power to the citizens without the intervention of any profit-taking private company.

"Two services for the price of one," says The Register, "is what this city is offering its residents beginning April 1, 1932, when the same monthly check with which Hawarden residents pay for light, power and water furnished by their municipally owned power plant will also pay all taxes for operation of the city government."

In six years the successful operation of the plant has paid off all of the indebtedness which was outstanding against it. Having no more debts to pay, the way is therefore opened for the use of the surplus funds for the elimination of taxes.

"Thus," says Public Ownership, "another city joins the ever-growing list of taxless towns. This is the first one we have noted from the state of Iowa. A great many other municipalities, however, are on their way to this fortunate condition."

A WORD ABOUT UNIONS

Nothing can take the place of their own unions protecting certain of the worker's rights. Unions in America are weak. For this, there is no one single reason. But among the reasons we discover in all parts of the country is widespread distrust on the part of the workers themselves in the honesty, democracy and fairness of some of the unions. Some of this distrust is grossly exaggerated and deliberately increased by the propaganda of bosses. But for some of it there is a basis. Many union constitutions are less democratic even than the constitution of the United States and give the officers more arbitrary power over members. Some union elections are more corrupt than Philadelphia's. Too often union dues are used to hire gangsters who are used by union officials, among other things, to keep their own power. These things tend to paralyze the vitally important labor movement. A new spirit expressed in provisions for more democratic government and labor courts to protect the rights of individual members is imperative.

—Norman Thomas.

THE LABOR PARTY

Ramsay MacDonald has saved the life of the British Labor party. So declares Devere Allen writing from England in The Nation. He has saved his party "from that disease of compromise which was eating away its vitals. For the moves that eventuated so dramatically in the emergency government were not entirely unexpected and were the outcome of differences within the party which were threatening to anaesthetize it for several years to come.

"The immediate effects of the Labor party split may not be good in the next election," Mr. Allen continues. "The peripheral Labor voter will be bewildered, but a unity is now possible within the Labor ranks that has not been conceivable since 1923. Labor has learned a bitter but necessary lesson. It has other lessons yet to learn, but it may learn them at a cheaper cost than could have been paid had the fiasco gone on further.

"And now Labor can come back—not at once, to be sure, since even the return of those thousands to the polls who from disgust have been abstaining in recent by-elections, would hardly counteract MacDonald's blow at party prestige. But when Labor does come back, it may come with a surge of power and realism. Meantime, let no one think it impotent. For if the Tories really count on that, they, too, will come in for a grim surprise."

Not Compulsory

The school board of Newport News, Va., has ruled that a pupil need not join in the morning flag salute if the rite is in conflict with his religious scruples. An appeal from this decision was made by representatives of the American legion to the state board of education. The latter body denied the appeal on the ground that it had no jurisdiction over the controversy.—The Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Cooperation was the plea of our man on trial has had no respect for law but he is not the only one responsible. Somewhere, someone must have given Capone a start in this illegal game and that someone must have had political power to permit the operation of this illegal game. So you see we come right back to the government. First they let him get away with it then they want to take it away from him. We hope our readers see the connection and the importance of electing honest officials to public offices.

The system has bred the Capone's, the Rothstein's, the Zuta's and the like. They have given them the privilege to flourish, to obstruct the government, to shame womanhood, to rob and to steal. They are going to have a difficult job to unravel this tangled affair. In fact it will never be untangled as long as the present system lasts. There is only one solution to the entire situation. Elect honest and efficient workers to political posts and you will have no privileged class neither the Capones nor the Big Business thieves.

The admission price has been reduced to 50 cents for the coming play of club No. 1 JSF. This depression has greatly affected our members and sympathizers and instead of asking for an increase in receipts we have been obliged to reduce the fees which means that we must get more people to the hall on Sunday October 25, to make up the difference. A three act drama will be staged. There will be other features including dancing. A large advance sale of tickets is necessary.

The Reading Labor Advocate has been greatly stimulated by the fusion of the two old parties and is now more than ever before an interesting paper to read. The Milwaukee Leader too, carries wonderful editorials and socialist news. They must be complimented on the spirit they possess and pass on to their readers.

Labor Age comes out with another attack upon the Socialist Party and the recent Congress at Vienna. If they had something to show for their work and for their efforts we would have to submit to them, but since they have nothing to show for their work and we cannot reconcile them to the cause of ours we cannot have any more faith in them. We have said before that Labor Age could serve the Socialist cause and its leaders could be active members in the party where they could expound their theories and persuade and teach the members to see their point of view. But as long as they remain mere critics of a detrimental nature then we offer no hopes.

During the winter evenings we take to indoor activities. An extensive lecture tour has been arranged by the District Organization of the J. S. F. Educational Bureau and Anna P. Krasna of Park Hill, Pa., will visit the mid-western cities during the period of October 24 to Nov 6. She will begin in Milwaukee where the interest is keen and the desire to hear comrade Krasna predominates. The ladies have been among the front ranks in arranging this tour. From Milwaukee she will go to Sheboygan and then back thru Springfield and LaSalle and conclude in Chicago. The writer has heard comrade Krasna several times. She has a pleasing tone, unsurpassed personality and fluent tongue. The message she will bring to our audiences will be interesting and constructive. Now you folks should see that you get to hear her.

No doubt if this tour proves successful others will be arranged later. Our people haven't learned the value of lectures yet. Once they do, they will need no coaxing to attend. Until such time our active workers must agitate to gather a big attendance for Comrade Krasna.

Wherever we look in the daily papers of Chicago nothing but Capone's trial is featured. Capone lived and spent lavishly. He amassed a great fortune in the bootleg, vice, gambling and hijacking rackets. The government has grabbed him for failure to pay income taxes. This will prove to be an important case for if they can and they ought to convict Capone they will get the key man of all the rackets. Vast sums of money are being spent by the government to produce the evidence, witnesses and testimony with which they hope to convict Capone. The

"Dancing Business"

Mr. Richard J. Zavertnik sends us an article in which he states, that he is not in the "dancing business". Neither are we. The editor emphasized that fact to our overanxious friend in the following letter:

Your article of October 4 cannot appear in Proletarec because of our traditional policy which does not allow the publishing of known untruths.

Your contention that there was a statement in Proletarec to the effect that you and Mr. Berger were going to divide the profit of the dance of Saturday October 3 at Berger's place on a 50-50 basis, is a falsehood. We earnestly recommend, that in the future you get someone among your friends whom you could trust to explain concisely any Slovene article which may be of interest to you from Proletarec.

It was stated in our paper that Mr. Berger was arranging an entertainment for October 3, and that you were rendering your co-operation. If you did not have anything to do with it whatsoever, make a statement to that effect and we will publish it.

Our contributor also stated that there are enough Slovene youths to fill both places the same evening, i. e., the Pioneer Lodge Dance and also the affair held at Mr. Berger's; but the way this latter affair was advertised it did nothing but harm the relations of the groups involved.

In your slanderous article you state further:

"In October 1st, 1931 issue of Proletarec, the paid mouthpiece of the Power Trust, there was published a wilful misstatement of fact, that Brother Berger and myself, ran a dance Saturday, October 3, 1931... and that Brother Berger and myself shall divide the profit on a fifty-fifty basis which shall go into our pockets..."

There was no such statement about dividing the profit between Mr. Berger and you in Proletarec in that or in any other issue. The correct translation of that little remark in Proletarec of October 1st is as follows: "Whatever profit there would be in this 'Chicago Slovene strife' in dollars, it will go into private pocket."

Your lie that Proletarec is a "paid mouthpiece of the Power Trust" is not only silly but also crazy. No healthy mind, acquainted with facts, would make such an irresponsible statement.

In the same silly article of yours you continue falsely as follows:

"We know that in the Proletarec, column after column of paid advertisement of power companies appeared... and not one iota of criticism of power interests..."

We beg to remind you that you forgot to state how many columns, approximately at least, in what issues, and of what nature were those ads, and how much the Power Trust paid to Proletarec, so it could be called "the organ of the Power Trust-Proletarec"?

We can not understand what good your cause could achieve with such fanatical hate. It is not our intention to argue with anyone who is not open to reason, much less with a man whose fighting mood drags him down to the lowest kind of savages.

We harm no one nor do we besmirch anybody's character. A man without reproach cannot be besmirched or discredited no matter how hard one would try to do it. Therefore, your statement in Prosveta "that our paper is attacking you with misstatement of facts with the intent of besmirching your character" is in nowise related to the truth.

Your attack on us in Prosveta of October 7 is the very thing you accuse us of doing, although the editors of Prosveta improved your contribution a great deal by eliminating most of the silly statements, comparing the copy of the original article you sent us with the one published in the SNPJ official organ.

In explaining the purpose of this letter let us state that we would prefer very much to deal with people that are reasonable, but as there are also other kinds of creatures, therefore, that is not always possible. Mr. R. J. Zavertnik, if we can not consider you to be from the first group, it is entirely your fault, not ours. It is up to you, not to us, to change the atmosphere of animosity, because it was you who came out with insults and attacks against individuals and our movement. It is you who is trying to intimidate those who are in disagreement with your personal policies.

Those whom you hate and threaten in loud tones can also return the goods in kind, provided they would be capable of degrading themselves to such a low level, which, we are proud to state, they are not. Because we are honest in our convictions and tactics, we would like our enemies to be likewise—honest. Those who cannot or don't want to be, are bound to face the public, unmasked, sooner or later through their own deeds and actions.

Sincerely, Frank Zaitz.

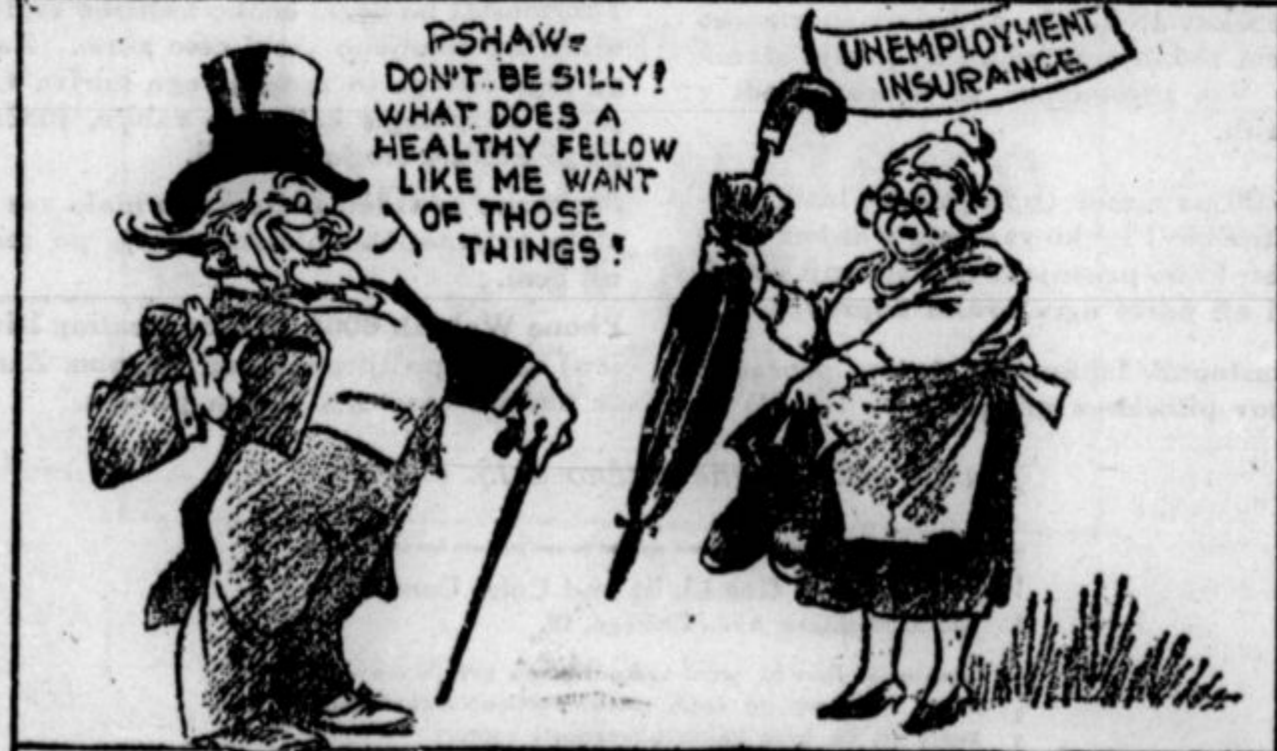
Not a Holstein

"Ain't that cow got a lovely coat, Ted?"

"Yes, it's a Jersey."

"There now! And I thought it was its skin!"

An Ounce of Prevention is Worth a Pound of Cure

FRAGMENTS

Archaeologists keep finding dead civilizations. How strange that they never find any of the repudiated bonds.

One Socialist ballot may not amount to much in the millions that are cast but across it is not written starvation in the midst of plenty. That inscription will be found on Republican and Democratic ballots as millions have learned to their cost.

With the idea that labor is the basis of progress goes the truth that labor must be free. —Robert G. Ingersoll.

Science is more hopeful of perfecting poison gas than of curing cancer.—John Galsworthy.

There are the unemployed and the misemployed and both are fruits of the capitalist system of production. The unemployed are jobless because politicians in public office are misemployed in buttressing capitalism which in turn throws workers out of employment. Socialism will wipe out the unemployed and the misemployed.—The New Leader.

With all the errors Socialists may commit, with all the temporary reverses that may fall to their lot, they are marching forward in the only forward movement in the world. All the forces of evolution are their allies and supporters, and their eyes are forever fixed upon the shining goal of emancipation — Eugene V. Debs.

THIS COCK-EYED WORLD

According to The Golden Age, the direct cost of the World War is estimated at \$186,233,637,097, of which the United States bore one-sixth. The casualties of all belligerents, killed, wounded, and missing, numbered 36,499,386, of whom 1 1/2 per cent were Americans.

Am I a pacifist? Emphatically no! All I am advocating is that the prevailing order in which belligerent nations face each other in war be reversed, as for instance:

- First line: Munition makers, investment bankers, army contractors, diplomats, kings, statesmen, and politicians.
- Second line: Newspaper owners, history perverters, preparedness advocates, hate preachers, army chaplains, elderly gentlemen who bemoan the fact that they are too old to fight, and delousing department.
- Third line: General staff—generals, colonels, and military police.
- First reserve: Majors, captains, and first lieutenants.
- Second reserve: Second lieutenants, sergeants, corporals, privates, field kitchen entertainers, lady nurses, and barkeepers.

This new line-up might not prevent another war, but even so, it would at least bring about a more just and equitable distribution of casualties. —Adam Coaldigger.

PUBLIC OWNERSHIP THE ONLY WAY OUT

In spite of the organized propaganda against public ownership, in spite of misleading speeches against it which directors of the power trust are circulating among their stockholders, there isn't any way out for the railroads or the coal mines except public ownership and operation. Even some of the executives of these sick industries are beginning to admit it. The danger is that they will try to sell out to the government at swollen prices! In a very short time our hard job will not be to argue the necessity of public ownership but to have a proper plan for it. We don't want the kind of public ownership which merely means that the government takes over only sick industries. What we want is the socialization of all key industries, emphatically including banking. —Norman Thomas.

LEARNING A TRADE

One of the most perplexing problems of the parent today is what kind of training to give his children to fit them for the struggle to secure a successful livelihood. Whatever way one turns he finds the road clogged with a surplus of labor and the competition is ruthlessly intense.

Parents make great sacrifices to send their children to schools to give them professional training, only to find the way barred to employment when their training is finished. The necessity for special training diminishes with the use of automatic machinery and education and skill obtained by study and expense is dispensed with entirely in some cases.

Machinery has invaded many of the handicraft trades and chopped them so effectively that workmen are only fragments of craftsmen and semiskilled workers have displaced the former master workman.

This new technical situation has destroyed the independence of the worker. Ownership of the machine has brought with it mastery of the operator. If the workers would recover and enjoy freedom they must obtain control over the facilities with which they work.—Minnesota Union Advocate.